גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בגלות, יש לכנסת ישראל פרצוף שלם, קהילה מבוססת
עם גדולי תורה בראשה שמחזיקה עולם שלם של ישיבות וכו'.
בעליה לארץ ישראל צריכים להפוך את כל העולם הרחב הזה לנקודה,
לבטל את הפרצוף של הגלות כדי לזכות למעלת ארץ ישראל.
כשעולים לארץ צריכים לאמץ מוחין חדשים,
ללמוד לתפקד במקום בו עם ישראל עוסק גם בחיי החומר —
לוקח אחריות על הבטחון, הכלכלה ויחסי החוץ. אך מעבר לכך,
גם השפה המדוברת בעולם הישיבות של הגולה איננה מתאימה
לתורת ארץ ישראל, וצריכים לתת לכנסת ישראל שפה חדשה —
ללמד אותה את השפה הרגשית של עולם האצילות,
השפה של המשיח ושל הגאולה.

[מתוך השיעור 'להוולד מחדש מתוך היאוש']

תולדות תשפ"ז

הגליון מוקדש לע"נ החי"ל בצבאות ה' **אברהם אבא** ע"ה בן יבדלחט"א גלעד דוד ואליטל רוזה **הרמן**

427 | שנה תשיעית

תולדות ה'תשפ"ז

04 **להוולד מחדש מתוך היאוש**
התוועדות יום הולדת 82
דרך השפלות – מיאוש לתקוה חדשה

24 **לתת הוראות לדודנו**
ביאורי החסידות לפרק פג בתהלים
חיבור ממדי ה"סתים" וה"גליא"

29 **סבוב של אהבה**
פניני זהר לפרשת תולדות
האיזון הנדרש ביחוד בין ימין ושמאל

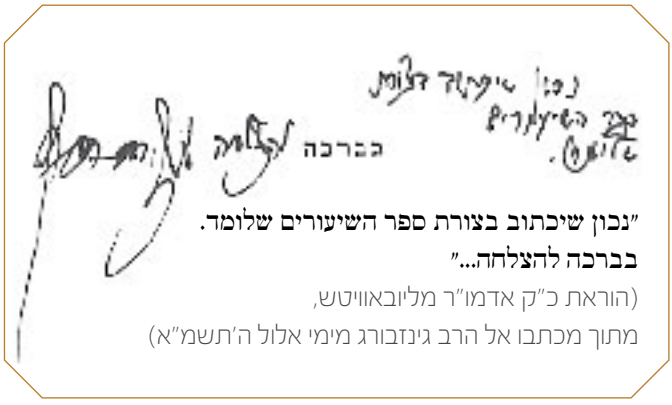
34 **הסיפור החסידי**
החולדה והקפידא
אדמו"ר האמצעי

36 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מכתב ניחומים למשפחת הרמן
ומכתב ברכה לשנה"ל החדשה
במכללת תורת הנפש

37 וַיֶּאֱהַב יִצְחָק
גִּלּוּי הַבְּרָכוֹת הַנֶּעֱלָמוֹת
רָזִי יְסֹפֵר לָנוּ עַל הַבְּרָכוֹת הַמְיֻחָדוֹת
שֶׁמְּקַבֵּל יַעֲקֹב מִיִּצְחָק

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עורך: אביב מויאל
עיצוב: דעה 𝔉 אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. **בברכה להצלחה...**"
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שני שיעורים בגליון המורחב שלפניכם: התוועדות יום ההולדת מתחילת השבוע וביאור על **פרק פג** בתהלים [אף הוא מאותה התוועדות].

השיעור הראשון – **להוולד מחדש מתוך היאוש** – הינו חלק הארי של **התוועדות יום ההולדת השמחה והמיוחדת** לה זכינו בתחילת השבוע [שלרוב מתיקות הדברים נכנסה כאן במלואה, כולל הוספות, מה שהצריך הגדלה של הגליון ל־**40 עמודים**]. בשיעור **ששה פרקים מלאים וגדושים**, החורזים את **סוד העקרב**, את החיים עם **מגלת קהלת** ואת **סוד היאוש המתוקן** עם העבודה להבאת המשיח. טוב־טעם תמצאו בפרק ד, שמגדיר מחדש את **היצר הטוב והיצר הרע כמשיח אמת ומשיח שקר** שיש בכל אדם, ומלמד כיצד ניתן **להתייאש מהמשיח ולחכות לו בכל רגע** בו־זמנית. אל תפספסו גם את הביאור הנפלא על "יאוש שלא מדעת" בפרק האחרון.

השיעור השני – **לתת הוראות לדודנו** – הינו **ביאור חסידי על פרק פג בתהלים** שנאמר כחלק מההתוועדות וקובע ברכה לעצמו. בשיעור מבאר הרב איך הפסוק "**אלקים אל דמי לך וגו'**" מדבר על היחס של עם ישראל לקב"ה כיחס מלא **אהבה בין דוד לרעיה**, כשההדדיות שבו מולידה מציאות בה **בני ישראל אומרים לקב"ה מה לעשות**. עוד עוסק השיעור בחיבור בין ממד ה'**סתים**' – של ישראל, אורייתא וקוב"ה – בחיבורו לממד ה'גליא' ובתיקון שזה פועל.

שמו לב שגם **מדור פניני זֹהר** לקוח מתוך התוועדות יום ההולדת ועוסק ב**איזון** הנדרש ביחוד **בין ימין ושמאל** הנלמד מיחוד יצחק ורבקה, ומוסיף לימוד מיוחד על סדר הבנין של כנסת ישראל כשהיא שבה לארץ ישראל.

הייתם בהתוועדות ואתם **רוצים להזכר בדיבורים ובמראות**? לא זכיתם להגיע? מוזמנים **לקרוא ולצפות** באתר הקהלתי שלנו בכתובת derechaim.info

כבר מתגעגעים להתוועדות הגדולה הבאה? סמנו את התאריך – **התוועדות י"ט כסלו** תתקיים ביום א' אור ל־כ' כסלו בכפר חב"ד. פרטים יבואו בע"ה.

שבת שלום ומבורך

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת **ויצא** הבעל"ט:

נ"ך יומי – שמואל א' פרקים יד־כג; **משנה – בכורות** פרק א.

שיעור

התוועדות יום הולדת 82

להוולד מחדש מתוך היאוש

קיצור מהלך השיעור

בתחלת השבוע זכינו ב**התוועדות יום הולדת** שמחה ומופלאה, עשירה וגדושה בנושאים רבים, שלא יכולנו מלהתאפק מלהביא אותה (כמעט) במלואה. ההתוועדות נוגעת בחוית יום ההולדת, שכוללת גם **יאוש** מכל מה שהיה וגם לידה של **תקוה** חדשה; היא מוסיפה עוד פרקים חדשים של התבוננות במהותה של **השנה הנוכחית**; מכינה אותנו לחג ה**חנוכה** תוך כדי לימוד מגלת **קהלת**; מגדירה מחדש את **היצר הטוב והיצר הרע** בהקשר הכי משיחי; בוללת **נגלה וחסידות** וגם קצת **מדע**; עוקבת אחרי גלגול יסודי ב**תורת האריז"ל** ומגיעה לנקודה עמוקה בסוד **המהפכה הרביעית** (כאשר עוד שני פרקים של ההתוועדות קובעים ברכה לעצמם בהמשך הגליון, בשיעור השני ובמדור פניני זהר, ואחרי הכל– לקוצר היריעה – עוד השלמות רבות שנוספו אחרי ההתוועדות לא נכנסו למהדורה המודפסת).

הבאת ההתוועדות המלאה מאפשרת לראות כיצד הדברים ההולכים וחורזים מנושא לנושא ומציירים **תמונה רחבה**: **פרק א** עוסק ב**סוד העקרב** שמסיים את חדש חשון ומביא אותנו – דרך נקודת **שפלות** – מחשבון הנפש של מזל מאזנים להיירות כחץ ב**תנועה של תשובה**, וכך מכין אותנו ל**נסי חנוכה** ולהתמודדות עם **תרבות יון**. **פרק ב** עוסק ב**סוד הבלימה** עליה תלוי העולם כולו. **פרק ג** מחבר את מגלת קהלת – השייכת לתקופה שבין סוכות לפורים – ליום ההולדת, בו צריך לראות ש"**הכל הבל**". **פרק ד** מעמיק ב**סוד היאוש החיובי** והתקוה שצומחת דווקא מתוכו, כשהוא מגדיר מחדש את היצר הטוב והיצר הרע כ**משיח אמת ומשיח שקר** בתוך האדם. **פרק ה** עוקב אחרי גלגוליהם של **נדב ואביהוא**, שיש הזדמנות **פז** לתקן אותם השנה. **פרק ו** הוא התבוננות נפלאה בסוגית "**יאוש שלא מדעת**", החושפת דרכה את כל תהליך **הבריאה** ומלמדת כיצד **האופטימיות** של אביי היא הכח להוליד **נשמות גרים** – לעסוק במהפכה הרביעית וכך להביא לימות המשיח.

א. סוד העקרב

הכנה לחנוכה

ערב טוב לכולם. היום כ"ח חשון, יום ה־**חן** של השנה. מחר בלילה כבר ראש חדש כסלו, חדש הגאולה, שבסופו חג חנוכה. החג הבא, המתקרב, הוא חנוכה, בו מדליקים את הנר,

"מוסיף... ואור"[א]. על הנר מברכים "**ל**הדליק **נר חנ**כה", והכוונה בקבלה[ב] היא שראשי התבות הם אותיות **נחל**, "**נחל** נבע מקור חכמה"[ג], "**נצר חס**ד **ל**אלפים"[ד] (המזל העליון, עליו נאמר "אַיִן מזל לישראל"[ה]).

חֲנֻכה — כפי שכותבים על פי דקדוק, וכך כתוב גם בסידור — בגימטריא **פג**. אם כן, בקשר אלינו, השנה הבאה עלינו לטובה, שמתחילה מהיום — שנת ה־**פג**, אליה אנחנו נכנסים היום, לאורך ימים ושנים טובות — היא כולה שנת **חֲנֻכה**. לכן צריך לדבר קצת על החג הזה, על הקשר שלו להיום ועל מה שהוא מלמד אותנו. **חנכה** הוא לשון **חן** — **חנכה** אותיות **חן־כה**, **החן** של **כ"ה** בכסלו[ו], של "**כה** תברכו את בני ישראל", ברכת **כה**נים (ברכת החשמונאים) — אז הוא מתחיל מהיום, יום ה־**חן** של השנה. אם כן, כ"ח חשון הוא הכנה קרובה לחנוכה.

עקרב – תרבות יון

המזל של חדש חשון הוא מזל עקרב. כתוב בתורה "נחש שרף ועקרב"[ז]. חז"ל אומרים[ח] ש"'נחש' זו בבל", מלכות בבל, גלות בבל; "'שרף' זו מדי"; ובסוף "'עקרב' זה יון". זהו כבר קשר בין המזל של חדש חשון למלחמת החשמונאים נגד היונים — המלחמה נגד הפילוסופיה של יון, הכפירה בחידוש הבריאה, הטעות של אמונת קדמות־היש של העולם הזה[ט].

כנגד הכפירה הזו צריכים להלחם בחירוף נפש, אבל גם כתוב בסוף ש"יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם"[י] — שצריכים להוציא את היפי של יון, החן של יון, ולאמץ אותו, לגייר אותו ולהכליל אותו בתוך אהלי שם[יא]. מהם אהלי שם? בית המקדש. מי עושה זאת? מתתיהו (וכנראה התיקון הזה שייך לגלגולים שלו, כדלקמן).

> לפני כמה שבועות דברנו על השאלה מה יותר גרוע – הגאוה או התאוה? גם כאן יש שתי בחינות – הנחש הוא החמימות של התאוה, של היצר הרע, אבל העקרב הוא הקור של הכפירה

בכל אופן, כתוב בפירוש שהמזל של חשון, שעכשיו אנחנו מסיימים, כולל את כל השלשה — גם את הנחש, גם את השרף וגם את העקרב. הוא נקרא על שם העקרב, כי עיקר מה שקוראים היום תרבות המערב הוא תרבות יון, העקרב.

קור הכפירה ולידה חדשה

מה ההבדל בהלכה בין נחש לעקרב? בתפלה, אם כרוך על עקביו נחש לא פוסק ואם כרוך עקרב פוסק[יב]. כלומר, עקרב יותר מסוכן מנחש. למה? הפירוש בחסידות[יג] הוא ש"ארסו קר" — בתוך ה**עקרב** יש את אותיות **קר** — ואילו הארס של הנחש חם. מה ההבדל? לפני כמה שבועות[יד] דברנו על השאלה מה יותר גרוע — הגאוה או התאוה? גם כאן יש שתי בחינות — הנחש הוא החמימות של התאוה, של היצר הרע, אבל העקרב הוא הקור של הכפירה. מקור

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. מוצאי כ"ח מרחשון תשפ"ז – כפ"ח.

א ע"פ שבת כא, ב; משלי ד, יח.
ב שעה"כ דרושי חנוכה דרוש א.
ג משלי יח, ד.
ד שמות לד, ז.
ה בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א.
ו **כה כסלו** עולה "[נר] **מצוה**" (משלי ו, כג).
ז דברים ח, טו.
ח בראשית רבה מד, יז. וראה עד"ז ויקרא רבה יג, ה.
ט ראה הנרות הללו נר ששי.
י בראשית ט, כז.
יא ע"פ מגילה ט, ב.
יב ע"פ ברכות ל, ב; לג, א.
יג ראה לקו"ש ח"ב ס"פ עקב. ובכ"מ.
יד שמחת בית השואבה (החלק שפורסם בגליון בראשית) השתא.

הכפירה, כמו חכמת יון, הוא המח הקר. כתוב בחסידות[טו] שאין לך דבר קר כמו השכל — שכל חיצוני — והקרירות הזו היא כפור, היא כפירה. עיקר הכפירה הוא בחידוש הבריאה, במשמעות הפנימית של יום הולדת.

מהו יום הולדת? עולם חדש, דף חדש בחיים, חידוש. כל אחד הוא כתינוק, "כקטן שנולד דמי"[טז], כמו גר שמתגייר — מציאות חדשה — כמו בעל תשובה אמתי, כמו שנסביה. ביום הולדת צריך להוולד מחדש. לפעמים העקיצה של העקרב עוזרת, "שעקיצתן עקיצת עקרב"[יז]. הולכים לתלמיד חכם אמתי, הוא עוקץ אותך, וזה לא דבר רע בכלל — הוא נותן לך עקיצה וככה אתה נולד מחדש.

האר"י אומר[יח] שקליפת העקרב, שארסו קר, הוא הנוקבא דקליפה, בעוד הנחש הוא הדכורא דקליפה. בקליפה הנוקבא יותר מסוכנת, לכן אם כרוך על עקבו עקרב פוסק ואם כרוך נחש אינו פוסק. כמו שאמרנו, הכפירה הרבה יותר גרועה מהתאוה. אבל "את זה לעמת זה עשה האלהים"[יט] ו"מרובה מדה טובה"[כ]. לכן, צריך לומר שגם העקרב של הקדושה הוא הרבה יותר קדוש מהנחש של הקדושה. הנחש הוא המשיח, **נחש** בגימטריא **משיח**, וצריך לומר שהעקרב עוד יותר — **עקרב** עולה **משיח־דוד**, תוסיף **דוד** ל־**משיח** (**דוד־נחש** או **יד־נחש**) ותקבל **עקרב**[כא].

הקב"ה קרא לו יעקב, על שם העקב של עשו. גם פלאי פלאים, איך נותנים לצדיק את השם על שם הרשע?!

טו ראה לוח "היום יום" י"א סיון.
טז יבמות כב, א.
יז אבות פ"ב מ"י.
יח ראה באור הגר"א על תקו"ז תקון כא.
יט קהלת ז, יד.
כ יומא עו, א.
כא במספר סדורי, **נחש** עולה 43 ו**עקרב** עולה 57. גם בחשבון זה ההפרש ביניהם הוא **דוד**, אך החידוש שכך הם משלימים ל־100, בגימטריא **מיכל** (אשת דוד) במספר הכרחי, ודוק.
כב בעש"ט עה"ת וישלח אות יד.
כג תקו"ז תקון כא (מב, ב).
כד תהלים קיג, ט.
כה בראשית כה, כא.
כו תהלים קיג, ט.
כז בראשית כה, כו.
כח רש"י בראשית כה, כו.
כט בראשית לב, כט.
ל מילון יסטרוב (פילדלפיה 1883־1903) שרש 'עקרב'.
לא עוד סימן מובהק שיעקב כולו אומר עקב: עקב במילוי – **עין קוף בית** – עולה 728, ד"פ **יעקב**, **יעקב** ב"רצוא ושוב". היינו שבלי ה־**יוד** של "**ידו** אחזת בעקב עשו", כולו נכלל בעקב של עשו.

סודות העקרב

שוב, צריך עכשיו לחשוב עמוק מהו העקרב הזה.

כתוב[כב] שעקרב הוא **ע־קרב** — הוא יכול לקרב את כל **ע** אומות העולם, עם ה־**ע** שפות.

כתוב בקבלה בפירוש[כג] ש**עקרב** הוא **עקר־בית** — "עקרת הבית"[כד]. שייך לתחלת פרשתנו — "ויעתר יצחק להוי' לנכח אשתו כי עקרה היא"[כה]. אשתו, רבקה, היא "עקרת הבית" והיא הופכת להיות "אם הבנים שמחה הללויה"[כו]. על שרה אי אפשר לומר "אם הבנים", כי יש לה רק בן אחד. האשה היהודיה הראשונה שאפשר לומר עליה "אם הבנים" היא רבקה, שיש לה שני בנים.

ראשון יוצא ממנה עשו ושני יוצא יעקב, ש"ידו אחזת בעקב עשו"[כז], לכן קוראים לו — הקב"ה קרא לו[כח] — בשם יעקב, על שם העקב של עשו. גם פלאי פלאים, איך נותנים לצדיק את השם על שם הרשע?! בסוף הוא מקבל את השם ישראל, ש"שרית"[כט] על עשו, על שרו של עשו, אבל קודם הוא נקרא על שם עשו בעצמו, על שם העקב שלו (וכפי שיוסבר עוד לקמן). יש מי שאומר[ל] שעל פי דקדוק השרש של עקרב הוא **עקב**, כי ה־**ר** היא אות נוספת, רק לתפארת הלשון. זו סברא נכונה.

בחת"ת של היום, "ראשון" של תולדות, יש גם את ה"עקב" של "ידו אחזת בעקב עשו" — כלומר, כל השם יעקב הוא עקב[לא], הוא עקרב —

וגם בסוף, כשה' מברך את יצחק, בזכות אברהם אבינו, אבא שלו, כתוב "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמור משמרתי וגו'"[לב], נגמר עם "עקב". את ה"עקב" שאמור באברהם דורשים חז"ל[לג] על **עקב** השנים מאז גיל שלש, בו אברהם הכיר את בוראו. בכל אופן, ודאי שלא בכדי מתחילים עם העקב של עשו, שעל שמו נקרא יעקב, ופתאום בסוף מגיעים ל"עקב" של אברהם אבינו, "עקב אשר שמע אברהם בקלי". שוב, זהו השרש של עקרב.

אז יש הרבה דברים במלה **עקרב**: גם **ע־קרב** — או לעשות **קרב** עם ה־**ע** או לקרב את ה־**ע**; גם השרש **עקב**; גם **עקר־ב**, "**עקרת הב**ית". זהו המזל שלנו, שאנחנו מסיימים כעת, "הכל הולך אחר החיתום"[לד] — החיתום־הסוף־העקב של העקר**ב** הוא האות **ב**, הבית של "עקרת הבית".

יחודי עקרב

נשים לב שבתוך העקרב יש גם שני יחודים:

כמו שהזכרנו, שרש ה**עקרב** הוא **עקב**, כנ"ל, עיקר האותיות של יעקב — כל העיצורים של **יעקב**, בלי ה־**י** שהיא מאותיות **אהוי**. באותו אופן, יש ב**עקרב** גם את עיקר האותיות של רבקה — כל העיצורים של **רבקה** בלי ה־**ה**, שגם היא מאותיות **אהוי**.

בתחלת הפרשה, בחת"ת של היום, כתוב "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב"[לה]. מה פשט הפסוק הזה? זהו המקור של מה שכתוב בפרקי אבות ש"אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה האהבה"[לו], זו אהבת יצחק ועשו, שמפורש שהיא תלויה בדבר — "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו". אבל "ורבקה אהבת את יעקב" בלי שום סבה, "אהבה שאינה תלויה בדבר, שאינה בטלה לעולם"[לז]. זהו עקרב מאד קדוש, של הקרבה האמתית, האהבה של רבקה ויעקב.

ועוד זוג בתוך העקרב: העיצורים של רבקה, **רבק**, הם אותיות **בקר**, ויש ב**עקרב** גם אותיות **ערב**. אם כן, העקרב מחבר את "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"[לח]. "פעמיים בכל יום", ערב ובקר, מייחדים את הקב"ה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"[לט] — עושים **עקרב**, מחברים את ה**ערב** וה**בקר** להיות אחד[מ]. הגילוי של המשיח, שהוא "לא יום ולא לילה"[מא], הוא ערב־בקר ביחד.

אלו עוד שני רמזים מאד יפים של העקרב של הקדושה.

בסיס ששים

למה חז"ל אומרים שעקרב הוא יון? "מה עקרב זה יולדת לס' ס' כך העמידה מלכות יון מס' ס'". זה המאמר. מה פירושו? יש שני פירושים: פירוש אחד[מב] שיולדת ל־**ס** ימים, אבל זהו לא הפירוש העיקרי. העיקר הוא הפירוש[מג] שעקרב משריצה ששים בכרס אחת, ששים עקרבים קטנים בפעם אחת — כך אומרים חז"ל

לב בראשית כו, ה.

לג נדרים לב, א.

לד ברכות יב, א.

לה בראשית כה, כח.

לו אבות פ"ה מט"ד.

לז נמצא שאהבת יצחק לעשו היא על דרך אהבת אמנון ותמר, וצריך לומר שאמנון הרשע כנגד עשו ותמר הצדיקה כנגד יצחק, ועל דרך זה אהבת רבקה ליעקב היא על דרך אהבת דוד ויהונתן, כאשר יהונתן מתאהב בדוד - רבקה בחינת יהונתן ויעקב בחינת דוד (הכל בסוד "אחליפו דוכתייהו" בין האוהב והנאהב), וד"ל.

לח בראשית א, ה.

לט דברים ו, ד.

מ לפי זה, יש לומר שה־**ע** רבתי של "**שמע**" רומזת ל**ע**קרב של הקדושה, שמקורו באמא עילאה (כמבואר להלן פ"ד בסוד משיח־מציאה־עקרב), בחינת "שמע". וכן אותיות **מע** של "**שמע**" רומזות ל"**מ**עלה **ע**קרבים". אם כן, ראוי לדרוש גם ה־**ד** רבתי של "**אחד**", שלפי הרבה כוונות רומזת ל**ד**בור (ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 51; עמ' 219. ועוד), ולעניננו רומזת ל**ד**בורה (מקור ה**ד**בש, כידוע ש"**אחד**" ר"ת **א**רץ־**ח**לב־**ד**בש, וכן לדבורה הנביאה). בטבע, שני העוקצים העיקריים הם העקרב והדבורה (בנוסף לעוד הרבה חרקים).

מא זכריה יד, ז.

מב תרגום מדרש רבה לגרמנית (וינשה, לייפציג 1881), בראשית רבה מד, יז.

מג ויקרא רבה יג, ה. וראה שמות רבה א, ח.

— וכך מלכות יון ממנה שרים במספר ששים ("מה עקרב זה משרצת ששים ששים כך היתה מלכות יון מעמדת ששים ששים"). זוהי מסורת, או תרבות, של יון.

למה? השיטה החשבונית של יון — שבעצם היוונים אמצו וירשו מבבל, אולי הדבר הכי חשוב שיון (תרבות המערב היום) לקחה מבבל העתיקה — היא שיטת החשבון לפי הבסיס של המספר ששים. לכן יש ששים דקות בשעה וששים שניות בדקה ו־360 — 6 פעמים 60 — מעלות במעגל של השנה, וכך הלאה. גם חז"ל אמצו זאת. זהו כבר אולי הפירוש הכי פשוט וחשוב של "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם", שבהלכות קידוש החדש לרמב"ם[מד] תראו בפירוש שכל החשבונות לפי הבסיס של ששים. הוא לא אומר בפירוש שמבוסס על בבל ויון, אבל בחז"ל זו שיטת יון, ולא השיטה העשרונית שלנו בחשבון.

מה הפשט? למה בחרו את המספר ששים להיות בסיס החשבון? הפירוש הפשוט — כי מתחלק ב־12 מספרים שונים, ואין עוד מספר עד 60 שכל כך הרבה מספרים מחלקים אותו. 60 עצמו הוא 5 פעמים 12. אצל מי שנוקט בשיטת השישים גם המושג תריסר חשוב מאד. מהם 12 המספרים? 1, 2, 3, 4, 5, 6 — עד 6 כל מספר מחלק את 60 — 10, 12, 15, 20, 30, 60. יש בכך הרבה סודות ורמזים, שנאמר רק את העיקרי שבהם — כשמעלים את כל 12 המספרים הללו ברבוע פרטי (כל אחד מהם ברבוע) מקבלים 5460, ג"פ 1820 (**סוד** פעמים **הוי**', מספר שמות הוי' בתורה), 60 פעמים 91 (שהוא עצמו ששת המספרים הראשונים, מ־1 עד 6, ברבוע פרטי). בכל אופן, המספר ששים בחז"ל הוא היסוד של חכמת יון. לכן חז"ל קושרים את יון לעקרב, כי העקרב קשור בעצם למספר ששים.

והנה, ה"ששים" הראשון בתורה — "הכל הולך אחר הפתיחה" — הוא "[ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב] **ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם**", העולה 2148, 6 פעמים (ממוצע כל תבה) **משיח** (רק ראשי התבות עולים 611, **תורה**)[מה]!

"עֹשים באימה רצון קונם"

איפה יש לכוון את המלה עקרב בתפלות שלנו? ב"אל אדון על כל המעשים" שאומרים בשבת, לפי האלף־בית, כתוב "**עֹ**שים **ב**אימה **ר**צון **ק**ונם" ר"ת **עקרב** — זהו העקרב של הקדושה. נשים לב שבהמשך התפלה כל יום אומרים את הביטוי הזה, עם תוספת של מלה (לא רק "באימה" אלא "ובירא") — "וכלם **ע**שים **ב**אימה **ו**בירא **ר**צון **ק**ונם" (ר"ת **ועקרב**[מו], כמו בביטוי "נחש שרף ועקרב" הנ"ל) — ואין עוד ביטוי ב"אל אדון" שחוזר בתפלות כל יום.

בכל אופן, הביטוי שלנו, ר"ת **עקרב**, הוא רק "**עֹשים באימה רצון קונם**" — 4 מלים ו־17 אותיות. נעשה חשבון, גימטריא ראשונה להערב, של כל הביטוי הזה, ונראה שהוא שוה מספר מאד חשוב אצלנו — 1020, עשר פעמים **אמונה, השגחה פרטית, "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר"**[מז] (פסוק של פורים). 1020 מתחלק ב־17, אז יש ממוצע לכל אות — 60! רמז מופלא שהעקרב קשור כאן למספר 60.

המלה "**באימה**", בתוך הביטוי שלנו, שוה **חן** — שייך להיום, יום ה־**חן** של השנה. "**באימה**" אותיות "**אהבים**", כמו בפסוק "אילת **אהבים** ויעלת **חן**"[מח]. בכל תפלות השבת מכוונים את אותיות "**אהבים**"־"**באימה**" בראשי התיבות של "**ב**רוך **א**תה **י**־ה־ו־ה **מ**קדש **ה**שבת".

מד רמב"ם הלכות קידוש החדש פי"א ה"ז ואילך.

מה כאן מתברר שיצחק הוא העקרב, סוד "אני בינה [מקור העקרב, כדלקמן] לי גבורה [יצחק, שגם מקורו בצחוק ושמחת הבינה]" (משלי ח, יד). **יצחק עקרב** עולים 580, **שרף**, בסוד "נחש שרף ועקרב" הכלולים כולם בעקרב, כנ"ל.

מו "**ועקרב**" בגימטריא **חשמל**, ודוק.

מז אסתר ד, יד.

מח משלי ה, יט.

ששים בסיום חשון

מה קורה כשמגיעים, עכשיו, לסוף חדש חשון? כמה ימים של השנה כבר עברו? היום יום ה־**חן**, אבל עד שמגיעים לסוף החדש יש ששים יום. אם חשון חסר היום הששים הוא א' כסלו ואם הוא מלא — כמו השנה — היום הששים הוא ל' חשון. איך שלא יהיה, היום הששים הוא ר"ח כסלו. צריך לומר שהעקרב הוא לא רק המזל של חדש חשון — הוא גם משלים את מזל מאזנים של חדש תשרי, משלים ששים יום, וגם מתחבר למזל הבא, מזל קשת[מט].

> העקרב הוא לא רק המזל של חדש חשון – הוא גם משלים את מזל מאזנים של חדש תשרי, משלים ששים יום, וגם מתחבר למזל הבא, מזל קשת

איפה הרמז החשוב ביותר בתורה לשיטת החשבון לפי בסיס ששים? ברכת כהנים. את הפסוק "**הנה** [בגימטריא 60] מטתו שלשמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל"[נ] דורשים[נא] על ששים האותיות של ברכת כהנים. חנוכה הוא חג של כהנים[נב]. המלה "ששים" מופיעה רק עוד פעם אחת בשיר השירים ("קדש קדשים"[נג]) — "ששים המה מלכות"[נד], הנדרש[נה] על ששים המסכתות של התורה שבעל פה, שעיקר התפתחותה בימי בית שני, בתקופת מלכות יון והחשמונאים, והיינו השרש בקדושה לבסיס החשבון של יון, ששים (אותו ירש המדען־האסטרונום הגדול ביותר בעת העתיקה, **תלמי**, העולה 8 פעמים [נו]60).

את חדש כסלו ברא ה' באות **ס**[נז] (שמופיעה גם בשמו). האות של חשון, שאנחנו עדיין בו, היא **נ**. אם כן, הקשר של חשון־כסלו הוא קשר של **נס** — נס אחד גדול, נס חנוכה, שמתחיל בחשון ומסיים בחנוכה.

מהו ראש השנה — "מרשית השנה ועד אחרית שנה"? ראשית התגלות ההשגחה הפרטית בעולם[נח] (ההשגחה של "עיני הוי' אלהיך", כמו שכתוב באותו פסוק). כתוב[נט] שבית המקדש השלישי יבנה בחדש חשון, התיקון של מה שירבעם המלך בדה מלבו חג בחשון[ס]. יש דברים בגו, המשיח יקבע את חשון לחנוכת בית המקדש השלישי. כמובן, גם זה קשור לחנוכה — חנוכת הבית לעתיד תהיה בחשון. "**רשית** השנה" חסר כתיב, אותיות **תשרי**[סא]. כל השנה יהודי רואה השגחה פרטית, מאמין בחידוש הבריאה יש מאין — לא כמו היוונים — וכפי מה שהוא חווה ממש את חידוש הבריאה כך הוא רואה על כל צעד ושעל בחייו השגחה פרטית. בחדש תשרי חווית ההשגחה היא עדיין בכח ובחדש חשון היא מתגלה בפועל — קשור גם לירידת

מט ורמז: **מאזנים־עקרב־קשת** עולים 1320, 22 פעמים 60, רמז מובהק לברכת כהנים שבה 60 אותיות, אך מ־22 האותיות הראשונות – "יברכך הוי' וישמרך. יאר הוי'" – יוצא השם הקדוש של **כב** אותיות שמכוונים לפני תקיעת שופר בראש השנה (ראה שעה"כ ענין ר"ה; מ"ח מסכת יום ראש השנה; **סוד ה' ליראיו** שער "קול שופר")!

נ שה"ש ג, ז. רק "**הנה מטתו שלשלמה ששים**" עולה 1870, "**יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם**", המבואר כאן בסוד חנכה ובעיקר ביחס למספר ששים.

נא במדבר רבה יא, ג.

נב **חנכה־כהנים** משלימים ל־208, ח"פ פעמים **הוי**', שמונה "נר הוי' נשמת אדם" (משלי כ, כז) של חנכה! בכוונות כתוב (פע"ח שער הסליחות פ"ח) ששמונת הנרות הם כנגד שמונת בגדי כהן גדול – שמונה תיקונים מ"ורב חסד" (כהנא רבא) עד "ונקה", וד"ל.

נג ידים פ"ג מ"ה.

נד שה"ש ו, ח. "**ששים גברים סביב לה**" עולה 1014, **הוי**' פעמים "**הוי' אחד**"; "**ששים המה מלכות**" עולה 1196, **הוי**' פעמים **אלהי**; וביחד עולה 2210, 85 פעמים **הוי**'. כל "**ששים**" עולה 650, **כה** פעמים **הוי**', וב"פ "**ששים**" עולה נ"פ **הוי**', והשאר עולה 910, **לה** פעמים **הוי**' (חצי 1820, **יעקב** פנים ואחור), ודוק.

נה שה"ש רבה ו, ט. וראה במדבר רבה יח, כא.

נו במספר קדמי עולה **תלמי** 1800, 60 פעמים 30 (חצי 60 ברבוע).

נז ספר יצירה פ"ה מ"ט.

נח ראה גם **תשובת השנה** מאמר "השגחה פרטית"; **תום ודעת** מאמר "השגחה פרטית".

נט בני יששכר מאמרי חדש מרחשון מאמר א אות ב (ע"פ ילקו"ש מלכים); מאמרי חדש תשרי מאמר ה (חינוך המקדש) דרוש ד בהגה"ה. וראה שם מאמרי חדשי כסלו־טבת מאמר ב אות מח.

ס ע"פ מלכים־א יב, לג.

סא רבינו בחיי דברים יא, יב. וראה ש"ך עה"ת דברים יא, י.

הגשמים, הביטוי של "עיני הוי' אלהיך" בארץ ישראל — ותכלית הגילוי של ההשגחה היא ביום השישים, העקרב שמשלים את המאזנים.

גלגל המזלות בעבודת האדם

מה עושים כאשר רואים השגחה פרטית, רואים את השגחת ה' בעליל? תשובה — תשובה מאהבה, מה שמשיח בא "לאתבא צדיקיא בתיובתא"[סב] (כפי שיתבאר עוד לקמן).

איך יודעים? יש מדרש מופלא בתנחומא ריש האזינו[סג], שאומר שכל **יב** המזלות של השנה נקראים על שם האדם, כל המזלות הם שלבים שונים בחיי האדם. האדם מתחיל טלה ונגמר דגים, ובאמצע — בחדש השמיני — הוא עקרב. כל אדם צריך לדעת שיש זמנים בחיים שלו שהוא שור, שהוא גדי או שהוא עקרב. בחדש חשון האדם הוא עקרב. איך המדרש מסביר זאת? הוא אומר שהסדר הולך בתקופות — 3־3־3 חדשים. בחנוכה יש חפיפה של החדשים כסלו־

כל אדם צריך לדעת שיש זמנים בחיים שלו שהוא שור, שהוא גדי או שהוא עקרב

טבת, וגם במדרש הזה הם מצטרפים יחד:

הוא אומר שקודם האדם נולד טלה (ניסן), הוא גדל והופך להיות שור (אייר), ואחר כך הוא משלים את עצמו ונעשה תאומים (סיון).

אחר כך האדם מתחיל להרגיש את היצר הרע, שמתחיל לצמוח בו, אבל עדיין ברפות — השלב הזה נקרא סרטן (תמוז). אחר כך, כשהיצר הרע מתפתח ומתחזק, הוא הופך להיות אריה (אב). כשהוא שקוע לגמרי בגשמיות, בתאוות העולם הזה, הוא נקרא בתולה (אלול) — כך הוא מסביה.

אחר כך מתחילים לעשות עם האדם דין וחשבון — מאזנים (תשרי). הוא מרגיש ששוקלים אותו, על כל העוונות שהוא עשה. אין לו כח לעשות תשובה כדבעי והוא ממשיך לרדת ולהתדרדר עד שהוא מגיע לשאול תחתית — זהו האדם כשהוא עקרב[סד] (מרחשון), שנמצא בטיט, ב"שיחין", בלשון המדרש. עקרב הוא משל לכך שהאדם מרגיש שכבר ירדתי לשאול־תחתית. מצב מעניין... מה יכולה להיות בקדושה הרגשת האדם שהוא בשאול תחתית? קוראים לכך שפלות — האדם בהרגשה שהוא בשפל שאין שפל יותר ממנו. מה קורה בסוף חדש חשון? הוא פתאום עושה תשובה (משלים את עבודת חדש תשרי). היום הזה — כ"ח חשון — מתחיל את שלשת הימים האחרונים של חשון, סיום ששים הימים של העקרב, וזו כבר תכלית התגלות ההשגחה. כשאני נמצא בשאול תחתית, מה אני צריך להתבונן? "ואציעה שאול הנך"[סה] — הגעתי לשאול וכאן מתגלה לי עצמותו יתברך לנוכח, "הנך", יותר מ"אם אסק שמים שם אתה", שאתה שם ורחוק ממני עדיין.[סו] הגעתי לשאול תחתית ו"הנך" — הנה אתה! מתוך החויה הזו האדם עושה תשובה, ואז, כלשון המדרש, הוא נזרק כחץ החוצה מתוך השאול —

סב ע"פ זהר ח"ג קנג, ב.

סג תנחומא האזינו א. וזה לשונו (הערות בסוגריים מפירוש עץ יוסף):
אדם נמשל לשנים עשר מזלות בתחלה כשנולד נדמה כטלה שהוא רך ומתגבר כשור כשנגדל ונעשה תאומים כלומר שלם ונדל בו יצר הרע ותחלתו חלש כסרטן [הוא שרץ חלוש (כד הקמח)] **ואח"כ כשנתגדל נתגבר כאריה** [פירוש היצר הרע] **ואם חומא נעשה כבתולה** [רוצה לומר שנמשך אל החומר, שהמשילו הכתוב בהרבה מקומות לנקבה. ולפי שהבתולה מעודנת במיני תענוגים יותר משאר הנשים לפיכך המשיל עדוני העולם הזה לעדוני בתולה (כד הקמח)] **ואם מוסיף עונות שוקלים אותו במאזנים ואם יעמוד במרדו מורידין אותו לשאול תחתית שאול וגיהנם כעקרב המוטל לארץ ולשיחין ואם ישוב זורקין אותו לחוץ כמורה החץ בקשת... מיד נעשה רך ונקי כגדי ומטהרין אותו כשעה שנולד ומזין עליו מים מהורין** [רוצה לומר שה' יתברך יזרוק עליו מים טהורים וימחול עונותיו] **מדלי וגדל ברוב הנאה כדג הנהנה במים כך הוא טובל בכל שעה בנהרי אפרסמון ובחלב ובשמן ובדבש ואוכל מעץ החיים תמיד הנטוע במחיצת הצדיקים וגופו נוטה על כל שלחן** [פירוש ענפיו נוטה על כו'] **של צדיק וצדיק וחי לעולם.**

סד אדם־עקרב של הקליפה היינו סיפור ה'גלגול' (metamorphosos) של קפקא, וד"ל.

סה תהלים קלט, ח.

סו ראה לקוטי הלכות יו"ד הלכות פדיון בכור ה"ג אות ח.

זה כבר מזל קשת (כסלו), שיורה חצים. המדרש אומר שברגע שאדם הגיע לתכלית העקרב, כאילו בדרך ממילא, יורים אותו, זורקים אותו, החוצה. למה? כי הוא הרהר תשובה.

אז הוא הופך להיות רך כגדי (טבת), ומטהרים אותו במים טהורים, קדושים, סוד מזל דלי (שבט) ובסוף מענגים אותו בתענוגים, דגים (אדר). זהו סיום הסיפור. רואים שדווקא חדשי החרף הם נחמדים מאד. בכל אופן, התכלית של ה"ירידה לצורך עליה"[סז] היא כאן, במדרש הזה, העקרב.

אם כן, יום ה־**חן** הוא הזדמנות־פז — **ת**הא **שנת פז** — לעשות־להרהר את התשובה הזו ולהזרק מתוך השאול תחתית אל תוך ה"הנך". כתוב בקבלה ש"**הנך**" צירוף אותיות **כהן**, סוד 60 האותיות של ברכת כהנים (בה 15 תבות ו־60 אותיות, סה"כ **כהן**), הפנינה של כל התורה כולה.

ב. תהא שנת בלימה

"בראשית" – "תלה ארץ על בלימה"

יש רמז של **ת**הא **שנת פז** שעוד לא אמרנו — **ת**הא **שנת בלימה**. כתוב באיוב "נטה צפון על תהו תלה ארץ על בלי מה"[סח] (פסוק שאומרים גם בפיוטי ימים נוראים[סט]). "**תלה ארץ על בלי מה**" בגימטריא "**בראשית**". יום הולדת הוא "בראשית", כמו שאמרנו קודם — יום שבו נולדים מחדש, חידוש המציאות, חידוש העולם, יש מאין, כתינוק שנולד. אצל כל אחד ואחד יום ההולדת הוא יום ה"בראשית" שלו, ו"**בראשית**" היינו "**תלה ארץ על בלי מה**".

יש בביטוי **יג** אותיות (כמו ש"**בראשית**" במספר קטן עולה **יג**, **אחד**, והוא מסתיים ב"יום אחד"), כך שאפשר לכתוב אותו בצורת השראה:

ת
ל ה א
ר ץ ע ל ב
ל י מ
ה

האות האמצעית (השביעית בביטוי, אמצע ה־**יג**) היא **ע**. האות עין תמיד אומרת לך 'עיין!'[ע], לכן מאד משמעותי שהיא באמצע, בפרט ברמז זה, היות שהעולם נברא מה"נקודה אמצעית" של אור אין סוף ב"ה, כמבואר בקבלה[עא].

סז לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ.

סח איוב כו, ז. מפרשי הפסוק מסבירים ש"צפון" הוא מקום ישובו של עולם (ראב"ע ורמב"ן), סוד "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעיה מה, יח), והוא עצמו מיוסד "על תהו"! "תהו" מקביל בפסוק ל"בלי מה" – **תהו־בלימה** נוטריקון **תבל**, מקום הישוב, ועולה ו"פ 83 (**בראשית** עולה יא"פ 83 וכו'). כל חמשת פסוקי יום אחד דמע"ב עולים יחד 10977, וביחד עם "**נטה צפון על תהו תלה ארץ על בלי מה**" (1714) עולה 12691, 37 (**הבל**) פעמים 343 (7 בחזקת 3, "**ויאמר אלהים**"), ויש בהם יחד 222 אותיות, ו"פ (צרופי) **הבל**, מספר פסוקי קהלת (וראה לקמן בארוכה בסודות הבלי קהלת).

יש בפסוק **כה** אותיות, שאפשר לכתוב כרבוע:

נ ט ה צ פ
ו ן ע ל ת
ה ו ת ל ה
א ר ץ ע ל
ב ל י מ ה

הפנות עולות 137 (המספר הסודי של מעשה בראשית), האמצע הוא **ת** (של "תלה") והשאר עולה 1314, **חי** פעמים **חכמה**. האות האמצעית עם 4 האותיות המקיפות אותה סביב הן אותיות **צלעות**, העולות 596, **פנימיות**, **רחמים־רחמים**. שאר 20 אותיות הציור עולות 1118, "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**"! המלה "צלעות" מופיעה בפסוק "**ויבן על קיר הבית יציע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ויעש צלעות סביב**" (מלכים־א ו, ה),שבו **יה** תבות ו־**ס** אותיות, המבנה המדויק של ברכת כהנים! והוא עולה כולו (לפי הקרי, יציע) 4160, **צלם** פעמים **הוי'**, **אמונה־תענוג־רצון־בטול־שמחה־יחוד־אהבה־יראה־רחמים־בטחון־תמימות־אמת־שפלות**, כמבואר במ"א (ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"ה ובשיעורים בסוד ה' ח"ג שם)! ס"ת הפסוק עולים 2886, **פלא** (ג"פ **הבל**) פעמים **הוי'** (רק ס"ת "ויעש צלעות סביב" הם **שבת**, **זך** פעמים **הוי'**, ועד כאן עולה 2184, 84 פעמים **הוי'**, ז"פ **יעקב**! יש בפסוק **סביב־סביב־סביב**, 222 הנ"ל!

סט חזרת הש"ץ לנעילה: "תָּחוֹקֵקנוּ לְחַיִּים וְתַיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה. תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה".

ע ראה אשא עיני מאמר "כי לא יראני האדם וחי" הערה ב; שעשועים יום יום ואתחנן יום ג; שיעור ר"ח כסלו ע"ה פ"ב.

עא ע"ח שער א ענף ב. ומובא (עשרה מאמרות מאמר "אם כל חי" ח"ב סימן יב; מגלה עמוקות עה"ת ויקרא אופן פ. ראה שיעור ט' אדר ע"ח) ש**אמצעית** עולה **תורה** – "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זהר ח"ב קסא, א). גם **ביאת המשיח** היא מה"**נקודה אמצעית**", כמבואר במ"א (סוד ה' ליראיו שכ"ג). "**בראשית**" – "**תלה ארץ על בלימה**"

כשמחברים את ה־**ע** לארבע הפנות — **תרבה** — מקבלים 677, **אור־מים־רקיע**, סוד הבריאה בקבלה[עב]. "'בראשית' נמי מאמר"[עג] (סוד **אמר**, ר"ת **אור־מים־רקיע**) — יש פה חלוקה של "**בראשית**" ל־677, **אור־מים־רקיע**, והשאר עולה 236, "**ורב כח**"[עד], "שיעור קומה של יוצר בראשית"[עה]. ההפרש בין 236 ו־677 הוא בדיוק **אמת** (21 ברבוע), "חותמו של הקב"ה אמת"[עו], "בראשי**ת** ברא אלהי**ם**... ברא אלהי**ם** לעשו**ת**" ס"ת **אמת** וכו'. יש פה צורה מאד יפה, עם הרבה משמעות בתוכה[עז].

סוד הבלימה

צריך עדיין להבין את פשט המלים הללו — מה הפשט של "בלי־מה"? בתנ"ך אלו שתי מלים, "בלי מה", בלי מהות מה, גאר נישט, אבל בספר יצירה — כשכל משנה בפרק הראשון פותחת "עשר ספירות בלימה" — זו מלה אחת, **בלימה**, בגימטריא **פז**. בלימה היינו לבלום, בלמים. מה בולמים?

יש פירוש אחד[עח] שה' בולם את המים — "יקוו המים"[עט] — שלא ישטפו את הארץ, "תלה ארץ על בלימה".

פירוש נוסף[פ], קצת יותר עמוק, הוא שכדור הארץ גופא עומד על לא־כלום, על החלל הפנוי, ולכן הוא "על בלימה".

חז"ל דורשים[פא] שהעולם עומד על מי שבולם פיו בשעת מריבה, שהוא מתאפק, עושה מאמץ גדול מאד, ולא מגיב — הוא נעלב ולא מעליב בחזרה[פב]. מי שנוהג כך עושה תיקון עצום — מתקן את השנאת־חנם, סבת חורבן הבית. הכל מתחיל מבלימה, שהוא יכול לבלום את פיו (ומכאן, באופן כללי יותר, מביא אדמו"ר הזקן בתניא על מעלת האתכפיא של "בולם פיו מלדבר דברים שלבו מתאוה מאד לדברם מענייני העולם"[פג]).

בלימה לצורך פריצה

התניא בחת"ת של היום מתחיל "עיין עץ חיים"[פד]. בלי להתחשב במה שכתוב בהמשך (הפניה לקטע המדויק בעץ חיים), נאמר שיש כאן הוראה בכלל שצריך לעיין בעץ חיים, כאשר "הכל הולך אחר הפתיחה". כשמתחילים לעיין בתחלת עץ חיים הוא שואל קושיא מופלאה — 'אם טוב לברוא את העולם, למה ה' לא ברא אותו קודם?'[פה], שאלה מצוינת. באופן פשוט, כתוב ש"בראשית" זו בריאת הזמן[פו] — לא היה זמן קודם, ואין מקום לשאלה. ההסבר הזה לא מפריע לאריז"ל לשאול — הוא שואל בפשטות, כמו ילד קטן ב'חיידר', למה ה' לא ברא את העולם קודם?

היום מדברים על 'המפץ הגדול', שהעולם נברא במפץ גדול[פז]. לבלום פירושו להתאפק. מי התאפק? על יוסף הצדיק כתוב "ויתאפק ויאמר שימו לחם"[פח]. אבל בסוף הסיפור, כשהוא בא

– עולה **נקודה אמצעית** ועוד 137, סוד מעשה בראשית, כנודע (ראה מבחר שיעורי התבוננות חי"א עמ' 176; חט"ו עמ' 91; חט"ז עמ' 99; חי"ח עמ' 80. למספר 137 הוקדש ספר שלם – The Riddle of Creation 137).

עב ראה זהר ח"ב קסז, א; ע"ח שי"א פ"ו. ובכ"מ.

עג ר"ה לב, א; מגילה כא, ב.

עד תהלים קמז, ה.

עה מדרש "שעור קומה". הובא בע"ח שמ"ב פ"ב. ראה תורת שמואל תרל"ח ד"ה "גדול אדונינו כו' שיעור קומה"; אדמה, שמים ותהום מאמר "עולמים עולים" הערה כז.

עו שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

עז אם עושים סדרה מהנקודה האמצעית, **ע**, 70 (עם כל המשמעויות), ארבע אותיות המקיף הקרוב, 135, שמונה אותיות המקיף הרחוק, 708 – העולים יחד **בראשית** – האבר הבא בסדרה יהיה 1789, שיחד איתו מתקבל המספר 2702 – "**בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ**" ע"ה!

עח מלבי"ם עה"פ.

עט בראשית א, ט.

פ רמב"ן עה"פ.

פא חולין פט, א.

פב שבת פח, ב.

פג תניא פכ"ז.

פד תניא קו"א ד"ה "עיין ע"ח שער הנקודות".

פה ע"ח שער א ענף א.

פו ראה ספורנו עה"פ.

פז **מפץ גדול** עולה 253, 22 במשולש, "**מוצא פי הוי**" (דברים ח, ג) וכו'.

פח בראשית מג, לא.

להתוודע לאחיו, כתוב "ולא יכול יוסף להתאפק"[פט]. קודם הוא כן מתאפק, אבל פתאום מגיע רגע שהוא לא יכול יותר להתאפק — לא יכול יותר לבלום. ואז מה יוצא? מפץ גדול, התגלות יוסף לאחיו ("אני יוסף"[צ]) שהיא על דרך התגלות עצמותו יתברך במתן תורה ("אנכי הוי' אלהיך"[צא] — "אנכי מי שאנכי"[צב])[צג]. דוגמה נוספת להתפרצות אחרי איפוק יש בפסוק "החשיתי מעולם אחריש אתאפק [ואחר כך] כיולדה אפעה אשם ואשאף יחד"[צד].

מה הדוגמה הפשוטה לזו בטבע, בלשון ימינו? סכר. לפי הפירוש ש"תלה ארץ על בלימה" היינו שה' בולם את המים מלשטוף את הארץ, הבלימה היא כמו סכר. מה קורה כשבסוף המים פורצים את הסכר? פריצה אדירה[צה], מפץ גדול. למה ה' לא ברא את העולם קודם? כי הוא הבין שככל שיתאפק יותר מלברוא את העולם, בסוף תצא פצצה יותר גדולה — האיפוק הוא לשם פריצה[צו].

לפי הרעיון הזה, חנוכה הוא בתוך מגלת קהלת, בין סוכות לפורים – הכל תקופת קהלת

זו התשובה האמתית, הסוד של "תלה ארץ על בלימה".

ג. "הבל הבלים אמר קהלת"

זמן קהלת

כמו שאמרנו ש"**באימה**" אותיות "**אהבים**", כך "**בלימה**" אותיות "**הבלים**". איפה כתוב הבלים? בקהלת — "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל"[צז]. ספר קהלת הוא ספר שמומלץ לקרוא או להתבונן בו ביום הולדת, כמו שעוד נאריך בהמשך.

בכלל, חוץ מיום הולדת, מגלת קהלת קשורה לזמן הזה. פעם למדנו[צח] שלכל מגלה מחמש המגלות יש מועד מסוים בתוך השנה והיא נמשכת עד המגלה הבאה. שיר השירים מפסח עד שבועות, רות משבועות עד תשעה באב, איכה מתשעה באב עד סוכות, קהלת מסוכות עד פורים ומגלת אסתר מפורים עד פסח, ואז חוזר המעגל ממגלת אסתר לשיר השירים בפסח. אלו לא תקופות שוות, אבל חמש תקופות. לפי הרעיון הזה, חנוכה הוא בתוך מגלת קהלת, בין סוכות לפורים — הכל תקופת קהלת — ובאמת יש קשר בין התפיסה של קהלת להתמודדות עם יון.

הבל הבלים

קהלת מתחיל ב"הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", כנ"ל. בסוף הספר כתוב עוד פעם "הבל הבלים אמר קהלת הכל

פט בראשית מה, א.

צ בראשית מה, ג.

צא שמות כ, ב. "**אני יוסף**" (7 אותיות) ועוד "**אנכי הוי' אלהיך**" (13 אותיות) עולים 390, **יה** פעמים **הוי'**, היינו **יוסף** (ו"פ **הוי'**) **הוי'** (העולים יחד **יעקב**, ז"פ **הוי'**) ועוד **יצחק** (**אני אנכי אלהיך**)! במילוי עולים שני הביטויים 1162, **יאוש שלא מדעת** (העולה "**אביעה חידות מני קדם**" "**אביעה לכם רוחי**", כדלקמן).

צב זהר ח"א קסז, ב (וראב"ע בראשית כז, יט). וראה זהר ח"ג יא, א.

צג פנים יפות פרשת ויגש ד"ה "ויאמר אני יוסף". ע"פ זהר ח"א צג, ב; בראשית רבה צג, ח.

צד ישעיה מב, יד (וראה רש"י עה"פ). "**אתאפק כיולדה אפעה**" עולה "**ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור**" (בראשית א, ג) – הגילוי־הדבור אחרי האיפוק של תהו ובהו וחשך ורוח וכו'.

צה ראה לקו"ת שה"ש כ, ג. ובכ"מ.

צו **אפוק־פריצה** ר"ת **אף**, סוד "**אף** עשיתיו", כאשר **פריצה** (בגימטריא **שכינה**) יוצאת מהאות השניה של **אפוק** (כידוע בצמדי מלים רבים שבהם המלה השניה יוצאת מהאות השניה של הראשונה). **אפוק־פריצה** עולה 572, **כב** פעמים **הוי'**, "**והיו לבשר אחד**" (בראשית ב, כד), סוד תיקון הברית באיפוק עד לפריצה (ובכל יחוד הוא סוד "מי השלח ההלכים לאט", ראה **שכינה ביניהם** פ"ז), וד"ל.

המלים **ארץ** ("תלה ארץ על בלימה") ו־**פרץ** הן לשון נופל על לשון, וגם הן צמד של "**אף** עשיתיו" (חילוף א־פ הוא בסוד "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן" בסדר האותיות לפי המוצאות – ראה בספר הדקדוק יעלת חן – מה־**א** בתחלת **אחהע** הגרוניות ל־**ף** בסיום בומ**ף** השפתיות, ודוק). 'תלה פרץ על בלימה' עולה 992, **מלכות־מלכות**, ד"פ **אברהם**, ח"פ "**הבל הבלים**" (כדלקמן).

צז קהלת א, ב.

צח שיעור ר"ח שבט (נדפס בגליון יתרו) תשע"ט.

הבל"[צט]. בהתחלה כופל "הבל הבלים" ובסוף אומר עוד פעם אחת. כלומר, בספר קהלת יש שלש פעמים "הבל הבלים". כל "**הבל הבלים**" שוה 124. פעמיים, בפסוק הראשון, שוה **אברהם**, **רמח**, ועם הפעם השלישית בסוף כבר שוה **עקרב** — זו עוד 'עקיצת' עקרב.

בכלל, ספר קהלת הוא ספר של הבל. יש בו **הבל** עם הכולל — 38 — פעמים "הבל"[ק], ויש בו 222 פסוקים, שש פעמים (צירופי) **הבל**, "הכל הבל". מהו הבל? כתוב במפרשים[קא] ש"הבל" הוא "דבר שאין בו ממש". הכל ככה, הכל הבל. הבל הולך הרבה עם רוח, "הכל הבל ורעות רוח"[קב] — גם רוח היינו דבר שאין בו ממש. גם בפשט הבל הוא רוח. יש הבל שיוצא מהפה. כתוב שרוח היא חמה — מתכונות הרוח — והבל הוא חום. בפסוקים בהמשך השמש בעצמה הופכת לרוח (מ"וזרח השמש ובא השמש" ל"סובב סובב הולך הרוח"[קג]), הופכת להיות הבל... כמה שוה "**דבר שאין בו ממש**"? 955, **אש־רוח־מים־עפר**, כל ארבעת היסודות של הבריאה — הכל הוא "**דבר שאין בו ממש**" אחד גדול.

> זו שנה בה כל אחד יכול לזכות לראות את העולם מתוך המשקפים של קהלת, לראות שכל מה שרואים בעולם - חוץ מהנשמות היקרות שיושבות כאן וכיוצא בהן, כל השאר - "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל"

שוב, "**הבלים**" עולה **פז**. מצד אחד, **ת**הא **שנת פז**, אומרת הזדמנות־**פז**. מצד שני, זו שנה בה כל אחד יכול לזכות לראות את העולם מתוך המשקפים של קהלת, לראות שכל מה שרואים בעולם — חוץ מהנשמות היקרות שיושבות כאן וכיוצא בהן, כל השאר — "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל".

תחילתו וסופו דברי תורה

הפסוק השלישי בספר, אחרי "הבל הבלים וגו'", הוא "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש". חז"ל מציינים את הפסוק הזה לשבח. כתוב בגמרא ש"בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה"[קד]. למה לא גנזו את הספר? הגמרא אומר "מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה".

"תחילתו דברי תורה" היינו הפסוק הזה, שמלמד ש"תחת השמש" הכל הבל, אין יתרון, אבל למעלה מהשמש, ב"עמל תורה" (הפירוש העיקרי של "אדם לעמל יולד"[קה]) — תורה מן השמים היא מעל השמש (כאשר השמש היא לא חיובית בפני עצמה, היא בין המעלה והמטה) — יש יתרון, הוא עמל טוב. "סופו דברי תורה" הוא הפסוק הידוע — "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם"[קו], שהתורה גופא נתנה "לצוות [או לצרף] לזה", לאדם. ככה חז"ל מפרשים בגמרא. לכן, היות שהספר הזה פותח בדברי תורה וגם מסיים בדברי תורה החליטו לא לגנוז אותו.

ממשיכה הגמרא ונותנת דוגמה ש"דבריו סותרין זה את זה" בענין השמחה — פסוק אחד אומר "ושבחתי אני את השמחה"[קז] ופסוק שני אומר "ולשמחה מה זה עושה"[קח]. סתירה — שמחה היא דבר טוב או דבר רע?! לכך קוראים שקהלת סותר את עצמו. משיבים חז"ל ש"לא

צט קהלת יב, ח.

ק ראה גם שיעורים בסוד ה' ליראיו שער ח (יחיד הוא ויודע הכל) פ"ד; שיעור מוצש"ק י"ד תשרי תשס"ח פ"ד; שיעור ל' ניסן תשע"ט (נדפס בגליון האזינו־סוכות תש"פ). ובכ"מ.

קא מצודת ציון קהלת א, ב.

קב קהלת א, יד; ב, יא; ב, יז.

קג קהלת א, ה־ו. וראה באריכות במדור פניני זהר בגליון (מתוך ההתוועדות).

קד שבת ל, ב.

קה איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ב.

קו קהלת יב, יג. וראה שבת ל, ב.

קז קהלת ח, טו.

קח קהלת ב, ב.

קשיא", אין פה קושיא — "ושבחתי אני את השמחה" בשמחה של מצוה, "ולשמחה מה זה עשה" בשמחה שאינה של מצוה.

לפי החסידות צריך עיון מה נקרא שמחה שאינה של מצוה — הרי רבי נחמן אומר "**מ**צוה **גדולה** **ל**היות **ב**שמחה **תמיד**"[קט] (סוד "**במגלת** ספר כתוב עלי"[קי], כנודע[קיא]), והרבי אומר עוד יותר מזה, שצריך "שמחה בטהרתה"[קיב], שמחה ללא שום סבה, שמחה טהורה נטו. "שמחה בטהרתה" משמע שאפילו יותר גבוה מעצם המושג מצוה, אבל לפחות צריך — כמו שאומר רבי נחמן — "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד". ממילא, בכל שמחה יש משום שמחה של מצוה. חייבים לומר ששמחה שאינה של מצוה הכוונה שמחה של הוללות, יסוד הרוח של קליפת נגה של הנפש הבהמית, כמבואר בפרק א של ספר התניא.

בכל אופן, ככה חז"ל מתרצים את ה'סתירה' בתוך ספר קהלת, והעיקר שמתחיל בדברי תורה ונגמר בדברי תורה. לכן קהלת הוא אחד מ־**כד** הספרים, ה"**כד**" של רבקה אמנו[קיג].

ד. שפלות־יאוש־תקוה

"היאוש חפשי והתקוה אמה"

נחזור: דווקא ביום הולדת צריך לראות שהכל הבל[קיד]. כדי להוולד מחדש צריך לראות את כל הדברים שאין בהם ממש. יש עוד מנהג יום הולדת, חוץ מקהלת — במיוחד בימים האלה. כשאני אומר מנהג יום הולדת, הכוונה מנהג חד־פעמי, שלא מחייב כלום. יש הרבה רמזים של הביטוי חד־פעמי — נשאיר לתלמידים הממולחים (המצפים למשיח בן דוד). אנחנו יהודים חד־פעמיים... לכך קוראים הזדמנות פז — הזדמנות חד־פעמית לקיים מנהג חד־פעמי.

יש מנהגים חד־פעמיים[קטו], ואחד מהם, ביחד עם קהלת, עוד יותר קל ופשוט, הוא לחזור על המשפט העיקרי בספר מבחר הפנינים המיוחס לרבי שלמה אבן גבירול (שבטעות מייחסים אותו לרבי ידעיה הפניני[קטז]) — מגדולי־גדולי הראשונים, ודאי וודאי ניצוץ של מלך המשיח, מי שמכיר אותו קצת.

יש לו ספר מוסר שמחולק לשערים, כל שער הוא מדה טובה אחרת, ואחד השערים נקרא "שער היאוש" — הזכרנו הרבה פעמים, שאצלו יאוש הוא מדה טובה מאד. צריך להתייאש — ממה? מההבל, מ"הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", צריך להתייאש מהעולם הזה[קיז]. יש בשער היאוש כמה משפטים, אבל הכי עסיסי, שהכי כדאי ללמוד בעל פה הוא "היאוש חפשי והתקוה אמה"[קיח]. משפט קצר שקל ללמוד בעל פה. "היאוש חפשי והתקוה אמה" — אמה היא שפחה. אתה רוצה להיות בן חורין? תתייאש! אתה רוצה להיות עבד, שפחה? תקווה! "חפשי" הוא כמו "זמן חרותנו", יציאת מצרים, לצאת מהמֵצרים של עלמא דין, עולם של דין, עולם של שקר וכזב. היאוש של הקדושה משחרר את האדם מכל הכבלים שכובלים אותו

קט לקומ"ת תורה כד.

קי תהלים מ, ח.

קיא ראה גם שיעור אור לי"ד תשרי תשע"ג בהערה. ובכ"מ.

קיב שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

קיג ע"פ בראשית כד, טו־טז. ראה תו"א תולדות ד"ה "מים רבים" וביאורו; לקו"ת וזאת הברכה ביאור ד"ה "תורה צוה". ובכ"מ.

קיד **הבל** מתחלף ב־**חבל** – לשון חבלי לידה (בשבילם צריך להרגיל ש"הכל הבל" ו'הכל חבל', 'חבל על הזמן [והמאמץ]'.

קטו ורמז לכך ש'יש מנהג חד פעמי': **מנהג חד פעמי** עולה **יש**! ממילא, **יש מנהג חד פעמי** עולה **כתר** (**ישיש**, כנודע) – מקור מנהג זה הוא בכתר עליון, רדל"א, וד"ל.
קטז ראה מבוא לספר בחינות עולם־מבחר הפנינים מהדורת תשע"א.

קיז היאוש הגמור מהעולם הזה הוא מדתו של צדיק גמור של תניא, ששונא את הרע – הבלי העולם הזה – ומואס בו בתכלית (תניא פ"ו). לעומתו, אפילו הצדיק שאינו גמור, "צדיק ורע לו", לא מתאייש לגמרי – יש לו עדיין קצת נטיה, קצת סימפטיה, לרע־להבל.

קיח המשפט המלא הוא "**היאוש ממה שיש בידי אדם תפארת לאדם, כי הבצע הוא הרש הנמצא, והיאוש חפשי והתקוה אמה**" שעולה 4438 – 14 פעמים **יאוש**!

לעלמא דשקרא ומביא אותו, מקרב אותו (כמו העקרב, שבעקיצתו הורג אותו, את היצר הרע שלו, את המשיכה לעלמא דשקרא), מקרב אותו לעלמא דקשוט, עולם האמת, גם בעולם שלנו.

הסח הדעת – תקוה מתוך יאוש

מצד אחד צריך להתייאש, כך אומר מבחר הפנינים, כי הכל הבל. אבל המשמעות היא שבאמת אין מקום לתקוה? ודאי יש מקום לתקוה! "קוה אל הוי' חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי'"[קיט]. צריך לומר שהתקוה האמתית — תקוה של משיח, של גאולה, של בית המקדש — צומחת מתוך היאוש! היאוש בהתחלה סותר את התקוה, אבל אין הכוונה שבסוף לא תשאר שום תקוה. למה הדבר דומה? משיח.

כתוב ש"שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן — משיח מציאה ועקרב"[קכ]. כבר רואים שמשיח ועקרב הם זוג מן השמים, שניהם באים בהסח הדעת, והדבר השלישי הוא מציאה — "אלקא דמאיר עניי"[קכא], שנמצא את האבדות שלנו בזכות רבי מאיר בעל הנס[קכב], נשמה משיחית כנודע. כתוב[קכג] שמציאה היא מצד החכמה, "החכמה מאין תמצא"[קכד]; עקרב הוא מצד הבינה, אמא; הדבר השלישי הוא משיח, שהוא הדעת, שבימיו יקוים היעוד "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים". שלשת הדברים שבאים בהסח הדעת.

בשביל משיח צריך היסח הדעת. מהו היסח הדעת? נשמע לי כמו יאוש. צריך להתייאש ממנו. כדעת רבי הילל, שטוען בגמרא ש"אין משיח לישראל", שכבר אכלו אותו בימי חזקיהו — "שרא ליה מאריה לרבי הילל"[קכה]. אז מה, הוא לא בסדר, אותו רבי הילל? הוא מאד בסדר[קכו], הוא מבין שרק אם נתייאש ממשיח הוא יצמח, יבוא פתאום[קכז], כמו מציאה, כמו עקרב.

מצד שני, כתוב "אף על פי שיתמהמה בכל זאת אחכה[קכח] לו בכל יום שיבוא" — מ־**יג** עיקרי האמונה של הרמב"ם, יסוד היסודות של תורת הרבי, שצריך לחכות כל רגע למשיח. איך אפשר לקיים את שני הדברים יחד? איך אני יכול כל רגע לחכות למשיח ובו־זמנית להסיח את הדעת שלי ממשיח לגמרי?

יצר הטוב ויצר הרע – משיח אמת ומשיח שקר

כתוב בחסידות שבכל דור ודור יש חידוש ביצר הטוב והיצר הרע, הם מקבלים שמות חדשים[קכט]. גם אצלנו היום — כ"ח חשון, יום ה־**חן** של תשפ"ז — יש חידוש מהם היצר הטוב והיצר הרע: היצר הרע הוא משיח שקר והיצר הטוב הוא משיח אמת. יש לי את שניהם — היצר הטוב שלי הוא המשיח־אמת שבי והיצר הרע שלי הוא המשיח־שקר שבי. כל אחד צריך להכיר שיש בי גם משיח שקר וגם משיח אמת.

צריך להסביר מה הכוונה: מהו המשיח־שקר שבי? המשיח שנמצא אצלי ב"העלם שישנו במציאות". מהו המשיח־אמת שלי? המשיח שנמצא בתוכי, בקרבי, ב"העלם שאינו במציאות"[קל]. בשביל להגיע למשיח אמת, שנמצא בהעלם שאינו במציאות, צריך להסיח דעת לגמרי — כי אני לא יכול לדעת אותו בכלל, הוא ברדל"א שלי. הדחף שיש לי לגאול את

קיט תהלים כז, יד.

קכ סנהדרין צז, א. כל המאמר – "**שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב**" עולה 2236, **הוי'** פעמים **אלהים**, ב"פ "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**"!

קכא ע"ז יח, א.

קכב ראה צדקה לחיים (פלאג'י) אות שפז, ובהנסמן שם מהספר מעיל צדקה.

קכג ראה מגן אבות פרשת בשלח חלק ששי.

קכד איוב כח, יב.

קכה סנהדרין צט, א.

קכו וראה באריכות גם שיעור ליל פורים תשע"ח.

קכז ע"פ מלאכי ג, א.

קכח "**אחכה**" לשון **חוכא** ואטלולא, סוד הבדיחה של המשיח, כדלקמן בפנים.

קכט לקומ"א סוף תורה כה.

קל על המושגים "העלם שישנו במציאות" ו"העלם שאינו במציאות" ראה המשך תרס"ו מאמר י עמ' פא; שם ד"ה "כי עמך מקור חיים" עמ' קפא. ובכ"מ.

העולם — מתוך תחושת "אנא אמלוך" תוהית — הוא המשיח־שקר שלי, זהו ההעלם שישנו במציאות אצלי. הדחף הזה נקרא "לדחוק את הקץ"[קלא].

הניתוח הזה מסביר המון־המון דברים. צריך להאמין בביאת המשיח ולחכות לו תמיד — זהו עיקר האמונה של ביאת המשיח. שוב, המשיח הוא בתוכי — שני המשיחים, משיח שקר ומשיח אמת — אבל צריך להסיח את הדעת לגמרי מהמשיח־שקר, להתייאש ממנו. כל מה שחשבתי שאני יכול לגאול את העולם — זה שקר, זה כזב, צריך לשכוח ממנו, להסיח את הדעת ממנו. ואז, כולי האי ואולי, תצמח מתוך היאוש התקוה האמתית, משיח אמת.

איך מגיעים לכך? על ידי שפלות, אחד מפירושי העקרב שהזכרנו קודם — "ואציעה שאול". לשפלות הזו מגיעים היום, בכ"ח חשון.

הדחף שיש לי לגאול את העולם – מתוך תחושת "אנא אמלוך" תוהית – הוא המשיח־שקר שלי. הדחף הזה נקרא "לדחוק את הקץ"

מבי"ע לאבי"ע

נאמר עכשיו ווארט על המעבר משנת ה־**פב** לשנת ה־**פג**: **פב** בגימטריא **בי"ע**, ראשי תיבות העולמות התחתונים **ב**ריאה־**י**צירה־**ע**שיה, ו־**פג** כבר בגימטריא **אבי"ע**, תוספת של **א**, **א**צילות. באצילות גם הכלים הם אלקות, יש בהם כח לברוא יש מאין ואפס המוחלט, כמו שאדמו"ר הזקן מסביר בתחלת אגרת הקדש "איהו וחיוהי"[קלב]. הכלים דאצילות הם גבול, אבל יש להם כח בלי־גבול לברוא יש מאין. לכן הם בסוד בלימה, "עשר ספירות בלימה".

אבי"ע פירושו בלשון הקדש להביע משהו, כמו "יום ליום יביע אמר"[קלג]. אין בתנ"ך את המלה "אביע", אבל יש מלה מאד קרובה, בתוספת **ה** — "אביעה". היא מופיעה פעמיים, פעם אחת בתחלת פרק עח בתהלים, "אביעה חידות מני קדם"[קלד], ועוד פעם אחת במשלי, "אביעה לכם רוחי"[קלה] — יש להביע חידות ויש להביע רוח — **חידות** עולה **רוח רוח**, "פי שנים ברוחך אלי"[קלו]!

מה פירוש להוסיף אצילות לבי"ע, שיהיה כבר אבי"ע? העולמות התחתונים הם מציאות יש, בשלשה שלבים של המצאות היש — בריאה היא אפשריות המציאות, יצירה היא מציאות כללית ועשיה כבר עשיה פרטית[קלז]. הכל בגדר מציאות של "יש ודבר נפרד בפני עצמו" — וזה לא אמת. אצילות היא אמת, ש"אין עוד מלבדו"[קלח] — יש רק אלקות. לפעמים אומרים שלהוסיף אצילות היינו המשכה שנקראת בלשון המגיד "אצילות איז אויך דא"[קלט] ('אצילות היא גם פה') — להמשיך את הבלי־גבול, את האין, שיאיר בתוך היש, בתוך הגבול.

המלה "**בראשית**" שוה **יא** פעמים **אבי"ע** (83) — 83 הוא המספר הראשוני העיקרי של "**בראשית**", וכאשר מצמצמים את הספרות שלו (8 ועוד 3) הוא שוה **יא**, 11. כלומר, יש משהו עצמי במספר **פג** שקשור ל"בראשית".

שפלות־יאוש־תקוה

שוב, יום הולדת הוא יום של "בראשית". חז"ל דורשים ש"בראשית" היינו "ברא־שית"[קמ].

קלא ע"פ כתובות קיא, א.
קלב תניא, אגה"ק כ.
קלג תהלים יט, ג.
קלד שם עח, ב.
קלה משלי א, כג.
קלו מלכים־ב ב, ט.
קלז ראה ד"ה "ציון" תרס"ב (סה"מ תרס"ב עמ' שנו); ד"ה "שובה" תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו עמ' ל); סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.
קלח דברים ד, לה.
קלט מאמר הרב המגיד ממעזריטש. ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.
קמ סוכה מט, א; זהר ח"א ג, ב; תקו"ז תקון מו (פג, א).

לענייננו, מה ה' ברא? "**שית**", ר"ת **ש**פלות־יאוש־**ת**קוה.

קודם כל צריך שפלות. שפלות היא שאתה לא משיח — 'אני לא משיח'. המחשבה שלי שאולי אני כן משיח היא כזב. כאשר מפרקים את המספר **פז** (של **ת**הא **ש**נת **פז**) למרכיבים הראשוניים שלו מקבלים 3 פעמים 29 (פעמיים 29 הן **חן**, כלומר ש־**פז** הוא **חן** וחצי). יש שלש מלים עיקריות בלשון הקדש ששוות **כט**, שביחד הן שוות **פז** — **בדיחה**, **הבטחה**, **כזב**. אם נחבר את ה**כזב** וה**הבטחה** ל**בדיחה** נקבל הזדמנות **פז** לביאת מלך המשיח. צריך לדעת שיש פה ממד של **כזב**, וגם בתוך ה**הבטחה** — תלוי איך אתה תופס אותה. הרי ה' הבטיח שיבוא משיח, כמו שהרמב"ם כותב, אבל הוא הבטיח על תנאי, "אם בקלו תשמעו"[קמא], ש"סוף ישראל בסוף גלותן לעשות תשובה ומיד הם נגאלים"[קמב]. מהי תשובה? להבין שמה שחשבתי קודם שאני משיח היה בדיחה — בדיחה מרה.

אם נחבר את ה**כזב** וה**הבטחה** ל**בדיחה** נקבל הזדמנות **פז** לביאת מלך המשיח

יש גם בדיחה טובה, בדיחה שמחה. אפשר לומר ש'שלש בדיחות הן', ואם יש שלש בדיחות הכל יחד הוא **פז**: יש בדיחה של ביאת המשיח, יש בדיחה של בנין בית המקדש ויש בדיחה של תחית המתים — שלש בדיחות, שהן גם שלש הבטחות, אבל אם אתה תופס אותן באופן מעוות הן שלשה כזבים. צריך להיות מפוכח להבטחות־לבדיחות האלה. צריך להיות "בדיחא ליה דעתיה", כמו אצל רב יהודה (שהוא "**שיננא**"[קמג] בגימטריא **תהו**, אורות מרובים דתהו, שהוא בריאה חדשה **יש מאין**), שאז כל חללי דעלמא (מעשה בראשית) פתוחים לפניו, החל מכך ש"ברישא חשוכא [תהו] והדר נהורא [תיקון]", שלכן "עזי מסגי ברישא"[קמד] — העזות של הקדושה ("הוי עז כנמר"[קמה], ההלכה הראשונה בטוש"ע) הולכת קדימה.

אם דרשנו את ה"**שית**", **ש**פלות־יאוש־**ת**קוה, כדאי להשלים את הרמז ולומר ש"**ברא**" (שבורא את ה"שית" יש מאין) הוא **ב**טחון־**ר**צון־**א**מת. ביום הולדת צריך להתבונן "מה רוצה באמת?"[קמו], התבוננות שאפשר לעשות דווקא על ידי בטחון חזק (בלי בטחון הרצון כוזב, ה**ב**טחון העצמי היינו ה־**ב** רבתי שלפני "ראשית"). דווקא כאשר מתגלה הרצון האמתי, **רצון־אמת** (בגימטריא **תשפ"ז**[קמז]), האדם יכול להיות שפל באמת, היינו ה־**ש** של "**שית**" שממנה בא היאוש האמיתי שממנו צומחת ה**ת**קוה למשיח אמת... והנה, כל הרמז — **בטחון רצון אמת שפלות יאוש תקוה**[קמח] — עולה 2506, 7 פעמים **משיח**!

ה. תיקון נדב ואביהוא

תהא שנת נדב ואביהוא

הגבור של חנכה — החג הבא עלינו לטובה, שמתחיל מכ"ח חשון, כמו שאמרנו — הוא **מתתיהו** (861, 41 במשולש), בגימטריא **בית המקדש** (גם **ראש השנה**). האר"י אומר שמתתיהו הוא הגלגול העיקרי, לאחר חתימת התנ"ך, בגלגולי נשמות נדב ואביהוא. זהו עוד רמז יפה ל**ת**הא שנת **פז** — **ת**הא **ש**נת **נדב ואביהוא**. אין בתנ"ך נדב ואביהוא בלי **ו**, הם תמיד הולכים יחד, והאר"י אומר שהם "תרין פלגי גופא", אותה נשמה. בכל התורה הצמד הזה — שבעצם הם נשמה אחת — חוזר שבע פעמים[קמט], "כל

קמא תהלים צה, ז; סנהדרין צח, א.
קמב רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.
קמג ראה ברכות לו, א.
קמד ראה שבת עז, ב.
קמה אבות פ"ה מ"כ.
קמו כלשון הרבי מליובאוויטש.
קמז רמזי תשפ"ז (נדפס בגליון ר"ה).
קמח יש כאן **כה** אותיות, שאם כותבים אותן כרבוע הפנות (**בלשה**) עולות **אנוש**, 7 פעמים 51, והשאר עולה 7 פעמים **רבקה**.
קמט שמות כד, א; שם ט; כח, א; ויקרא י, א; במדבר ג, ב;

השביעין חביבין"[קנ]. אחר כך, בכל התנ"ך, הצמד מופיע רק בספר האחרון, דברי הימים, ושם כתוב שלש פעמים "נדב ואביהוא"[קנא]. כלומר, סך הכל יש בכל התנ"ך עשר פעמים "נדב ואביהוא", "העשירי יהיה קדש להוי'"[קנב], בחלוקה לשלש בדברי הימים ושבע בחמשה חומשי תורה.

לפי הרמז הזה, השנה הזו היא שנת תיקון — או התעצמות עם — נשמות נדב ואביהוא, נושא גדול מאד בקבלה, בכתבי האריז"ל. אחרי כמה וכמה גלגולים — שקצת נפרט, בע"ה — בבית שני הגלגול העיקרי שלהם הוא כשהם חוזרים כמתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי והם נלחמים על קדושת בית המקדש.

בגלגול הראשון שלהם הם הביאו אש זרה, לכן התחייבו מה שהתחייבו, אבל משה רבינו אומר "בקרובי אקדש"[קנג], שהם יותר גדולים גם ממני וממך[קנד], אהרן אחי — יש משהו בנשמות הללו שיותר גדול גם ממשה רבינו, כך כותב האריז"ל. בחסידות מבואר[קנה] שה'בעיה' שלהם היתה "רצוא" בלי "שוב", אבל יש גם משהו חיובי ב"רצוא" הזה, הגם שהוא בלי "שוב". צריך לקחת את כל העצמה של ה"רצוא" בלי "שוב" ואותה גופא להכניס בתוך כלים, לעשות ל"רצוא" הזה את ה"שוב" שלו, את התשובה שלו. הזכרנו ש"משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא". איזה צדיקים הוא צריך להחזיר בתשובה? את הצדיקים האלה, נדב ואביהוא — לקחת את כל העצמה שלהם, את שרש הנשמה שלהם שיותר גבוה משרש נשמת משה רבינו, שיעשו תשובה — ואז "מיד הן [עם ישראל] נגאלין". בסוף הם חוזרים להיות משיח בן יוסף ואחר כך גם משיח בן דוד.

שם ד; כו, סא.
קנ ויקרא רבה כט, ט.
קנא דה"א ה, כט; כד, א־ב.
קנב ויקרא כז, לב.
קנג ויקרא י, ג.
קנד רש"י שם.
קנה ד"ה "כה אמר ה'" תרמ"ט פי"ג (סה"מ תרמ"ט עמ' רנט ואילך) ובכ"ד בדא"ח.

אם כן, יש לנו סימן חדש של השנה — **ת**הא **שנת פז**, **ת**הא **שנת נדב ואביהוא**. מי שרוצה ללמוד זאת בעיון יסתכל בשער הגלגולים לאר"י הקדש בתחלת הקדמת לו. שם עיקר שורת הגלגולים של נדב ואביהוא.

מעט הטוב של קין

הכל מתחיל מאדם הראשון. אמרנו שהאריז"ל כותב שבשרש שלהם נדב ואביהוא יותר גבוהים גם ממשה רבינו. איך? משה רבינו משרש הבל ונדב ואביהוא משרש קין. מי אומר שקין יותר גדול מהבל? אמנם הוא הבכור, אבל בכל אופן זה לא מחייב. במקום אחד אומר הזהר הקדוש[קנו] שקין הוא זוהמת הנחש — קין נולד מהנחש והבל מאדם הראשון. אם כן, הבל הוא הרבה יותר גבוה מקין — הבל בא מהקדושה וקין מהלעומת־זה, מהקליפה.

מסביר האריז"ל שזהו לא הפשט. מאז חטא אדם הראשון אין דבר במציאות שהוא רק טוב או רק רע, ולפי האריז"ל פשיטא שקין והבל נולדו אחרי החטא. מה גרם החטא? לערבוביא בין הטוב והרע. זאת אומרת שבכל אחד מהם יש גם חלק טוב וגם חלק רע. כדי להסביר את הזהר, שמשמע ממנו בפשטות שהבל כולו טוב וקין כולו רע, הוא אומר שהכוונה היא לרוב של כל אחד מהם. על פי הלכה הולכים על פי הרוב, ואצל הבל הרוב טוב והמיעוט רע, ואצל קין הפוך, הרוב רע והמיעוט טוב.

כאן בא עיקר החידוש: הוא אומר שהמעט־טוב של קין הוא באין־ערוך יותר טוב מכל הרוב־טוב של הבל, כי המעט־טוב של קין הוא מה שאדם הראשון הוריש לו מה"זיהרא עילאה" שהיה אצלו לפני החטא[קנז]. את המדרגה הזו אין למשה רבינו, שבא משרש הבל. משה הוא הטוב של הבל, אבל בקין יש חלק, מעט, שהוא טוב. אפשר לומר בדרך דרוש שזהו סוד "כי אתם

קנו ראה זהר ח"א נד, א.
קנז שער הגלגולים הקדמות כט, לא־לח; ספר הליקוטים בראשית פ"ג.

המעט מכל העמים"[קנח] — "כל העמים" הם קין, הם רע, אבל "אתם המעט" מקין, שהוא יותר טוב מכל הטוב של הבל, מדרגה גבוהה באין ערוך. כך האריז"ל מתחיל להסביר.

היות שה"מעט טוב" הזה של קין כל כך גבוה הוא נופל הכי נמוך, לפי הכלל ש"כל הגבוה גבוה ביותר נופל למטה מטה ביותר"[קנט]. בכללות קין מגיע לעשו והבל ליעקב, אבל המעט־טוב של קין יורד לתוך העקב של עשו. קין ועשו הם רעים, אבל המעט־טוב של קין — שבאין ערוך מכל הטוב של הבל, כי הוא הטוב המקורי של אדם הראשון — נמשך דווקא לעקב של עשו. "וידו אחזת בעקב עשו" לא אומר רק כמו שרש"י מסביר, שאין מלכות עשו נשלמת עד שתבוא מלכות יעקב, אלא שיעקב לוקח את העקב של עשו. כלומר, יעקב לוקח את מעט הטוב של עשו, שהוא יותר גבוה מהכל, ועל שם כך הוא נקרא יעקב. זהו המפתח להבין את כל מה שיגיע מנדב ואביהוא והלאה.

סדר הגלגול

הכל מתחיל מאדם הראשון לפני החטא, מגיע למעט־טוב של קין. מתחיל להתקן — כותב האריז"ל — על ידי קינן בן אנוש ובנו מהללאל. משם מגיע ליעקב, לעקב. מיעקב הוא עובר לישישכר (השרש של רבי עקיבא, דרך יעקב) — ב"וישכב עמה בלילה הוא"[קס], בהריון של ישישכר, ה"הוא" רומז שיעקב נתן לו את עצמותו־הוא, סוד העקב שלקח מעשו, חלק המעט־טוב המעולה של קין (על ישישכר נאמר "ומבני ישישכר יודעי בינה לעתים"[קסא], הם יודעים את סוד העיבור שמיוסד על המספר ששים, סוד "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם" בהלכות קידוש החדש ועיבור השנים, כנ"ל). מישישכר המעט־טוב מגיע לנדב ואביהוא.

אחרי שהם מסתלקים כי הביאו אש זרה, הם מתעברים בפינחס במעשה שלו, כדי לתת לו את הכח לבצע את הפעולה שלו. הכח שהגיע לפינחס, המעט־טוב של קין, היה אצל פינחס הרבה זמן, עד המעשה של בת יפתח, בו הוא חטא בכך שלא התיר את הנדר של יפתח[קסב], ואז הסתלקו ממנו, עזבו אותו, נשמות נדב ואביהוא. למי הן חזרו? לשמואל הרמתי. מנדב ואביהוא בעצם זה הלך לשמואל. מה קרה אחר כך? בא אליהו הנביא וזכה, כשהגיע להר חורב, להחזיר אליו את הנשמות הללו — הרי "פינחס זה אליהו"[קסג]. אחר כך הוא נתן את אותו כח "פי שנים" לאלישע הנביא. מאלישע עובר הגלגול לחזקיהו מלך יהודה, שראוי היה להיות משיח (ומבואר באר"י דהיינו משיח בן יוסף[קסד], תכלית גלגולי נדב ואביהוא לעתיד)[קסה]. עד כאן הגלגולים בתנ"ך.

אחר כך, בבית שני, הנשמות הללו הולכות למתתיהו, כפי שפתחנו. ממנו הן עוברות לעקביא בן מהללאל — אחת התחנות הקודמות היתה מהללאל, ועקביא הוא עוד פעם עקב. אחר כך, מעקביא בן מהללאל, הגלגול ממשיך הלאה לרבן יוחנן בן זכאי. ממנו מגיע לרבי **עקיבא**, עוד פעם אותיות **עקביא**, עוד פעם עקב. אחר כך מגיע לרב ייבא סבא של הזהר הקדוש. ובסוף — יש גם דורות אחרונים, אבל הסוף עד לחתימת הש"ס — הכל מגיע לאמורא אביי. **ייבא** הופך ל**אביי**! **אביי** נוטריקון **אב**רהם **י**צחק **י**עקב, כללות אבותינו הקדושים. **ייבא** לפי הסדר ההפוך — כנגד שלשת העמודים עליהם העולם עומד, תורה (יעקב) עבודה (יצחק) גמילות חסדים (אברהם)[קסו], ובסוד "וזכרתי את בריתי יעקוב

קנח דברים ז, ז.
קנט לקו"ת ויקרא לד, ג; לט, ג; במדבר לח, ב (ובכ"מ); סה"מ תקס"ד עמ' קכ"ו בשם הבעש"ט והמגיד; שערי אורה ד"ה "יביאו לבוש מלכות" פי"ב ואילך ופל"ב ואילך.
קס בראשית ל, טז.
קסא דהי"א יב, לג.
קסב ראה בראשית רבה ס, ג; ויקרא רבה לז, ד.
קסג ילקו"ש ר"פ פינחס; זהר ח"ב קצ, א.
קסד ראה שער הגלגולים הקדמה לח.
קסה ראה סנהדרין צד, א; שער הגלגולים הקדמה לו.
קסו אבות פ"א מ"ב. ראה זהר ח"א קמו, ב.

ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר"[קסז]!

משהו פלאי: הכל מתחיל מאדם הראשון ובסוף מגיע לאביי[קסח]. אם עושים את הגימטריא של כל השמות הפרטיים שאמרנו עכשיו — **אדם קין קינן מהללאל יעקב ישששכר נדב אביהוא פינחס שמואל אליהו אלישע חזקיהו מתתיהו עקביא יוחנן עקיבא ייבא אביי** — מקבלים 4225, שם **א־דני** (65) ברבוע (**מתתיהו** ועוד **חן** ברבוע — ה**חן** של **חנ**כה ושל מתתיהו בן יו**חנן**)[קסט]! יש כאן 19 (**חוה**) שמות שבהם 89 (**חנוכה**) אותיות, והסימן: 19 פעמים 89 עולה 1691 (**הוי'** פעמים **א־דני** ע"ה). 4225 בתוספת 1691 עולה 5916, **חן** (של חנוכה) פעמים **אמונה**!

1. יאוש שלא מדעת

בריאת נשמות גרים

מה המיוחד של אביי? למה הוא זכה בנשמות האלה? האריז"ל כותב שהוא היה מוליד־בורא[קע] נשמות גרים. בלשוננו, בורא נשמות גרים הוא מי שמתעסק במהפכה הרביעית[קעא]. זהו תיקון גדול מאד של חטא נדב ואביהוא, שלא התחתנו כי לפי דעתם לא היתה בת בישראל ראויה להם[קעב].

ידועה המסורת שהבעל שם טוב הוא נשמת אביי – גם הוא בורא נשמות גרים, עוסק במהפכה רביעית, מעלה ניצוצות, מייקר ניצוצות

אפילו מיהודים היו נבדלים לגמרי, כל שכן וקל וחומר שהם לא עסקו בגיור ובריאת נשמות גרים — לכן זו תכלית התיקון שלהם, התיקון של השנה הזו, **ת**הא **שנת נדב ואביהוא**. ידועה המסורת שהבעל שם טוב הוא נשמת אביי[קעג] — גם הוא בורא נשמות גרים, עוסק במהפכה רביעית, מעלה ניצוצות, מייקר ניצוצות.

איך אביי ברא נשמות גרים? זה הנושא האחרון שלנו — "אחרון אחרון חביב". כעת נסביר שאביי בורא נשמות גרים על ידי יאוש שלא מדעת (ורמז יפהפה: **אביי מוליד נשמות גרים** עולה "**יאוש שלא מדעת**"!). זו הנקודה האחרונה, שמחברת לנו כל מה שדברנו — מהעקרב, דרך היאוש ועד נדב ואביהוא.

יש מחלוקת גדולה וידועה — מהמחלוקות הכי גדולות בנגלה של התורה — בין אביי ורבא בענין "יאוש שלא מדעת"[קעד]. יש שש פעמים בתורה שהלכה כאביי ולא כרבא, שסימנם יע"ל קג"ם. היסוד של הכל, ה־י של יע"ל, הוא "**י**אוש שלא מדעת". לפי אביי "לא הוי יאוש" ולפי רבא "הוי יאוש". בכח הסוגיא הזו, דעת אביי ש"לא הוי יאוש", בוראים נשמות גרים. אם כן, יש לנו סוגיא גדולה של נגלה על פי חסידות ללמוד בשנה הזו — השנה הזו היא שנת יאוש שלא מדעת — וכעת רק נתחיל לגעת בדברים.

יאוש בגבורא ותקוה בחפצא

שוב, לא נוכל כעת להעמיק יותר מדי בסוגיא הזו. יש הרבה הסברים בעמקות בדרך הישיבות[קעה] למחלוקת בין אביי ורבא.

קסז ויקרא כו, מב.

קסח **אביי** עולה **חיה** (23), הנקודה האמצעית של **אדם** (45), כידוע. **אדם אביי** עולים **חיים**, "ויפח באפיו נשמת **חיים** ויהי ה**אדם** לנפש **חיה**" (בראשית ב, ז).

קסט בכל השמות יש 35 אותיות של **אביי**: אדם קין קינן מהללאל יעקב **י**ששכר נדב **אביהוא** פינחס שמואל אליהו אלישע חזקיהו מתתיהו עקב**יא** יוחנן עקי**בא** **ייבא אביי** (אין אחד מהם בלי אות מאותיות **אביי**) – סך הכל 195, 3 פעמים **א־דני** (ממילא השאר, 4030, עולה 62 פעמים **א־דני**, ודוק. סכום מיקומי 35 האותיות הוא 1840, 80 פעמים 23, **אביי**!

קע **מוליד־בורא** עולה **יג** פעמים **אביי**.

קעא ראה התוועדות כ"ד טבת תשע"ה ואילך ובספר המהפכה הרביעית.

קעב ויקרא רבה כ, י.

קעג ראה סיפורים נוראים (קאדאניר) מדור הבעש"ט עמ' לד (מהדורת תשע"ח).

קעד ב"מ כא, ב.

קעה וראה במדור פניני זהר על 'פרצוף בי"ע' של עולם הישיבות, וכאשר מחברים אותו לשפה של החסידות

רוב ראשי הישיבות מסבירים[קעו] שרבא הולך בתר בכח ואביי בתר בפועל. כלומר, אביי צריך יאוש בפועל ולרבא מספיק יאוש בכח. דבר די פשוט. על מי מסבירים שבדרך כלל ההבדל ביניהם הוא האם "אזלינן בתר בכח" או "אזלינן בתר בפועל"? הלל ושמאי[קעז]. הלכה כהלל, בפועל, ויוצא שכאן אביי הוא הלל, וכך ההלכה. הרוגאטשובר מסביר[קעח] יותר עמוק, בצורה קצת אחרת — שלא נאריך בה כעת — אבל היא דומה.

אבל יש שמוסיפים משהו מאד חשוב בחקירה הזו. אנחנו נגדיר במושגים ישיבתיים, שלא ראיתי מי שמשתמש בהם כאן, אבל זהו דבר פשוט: רבא דן על החפצא של היאוש ואביי על הגברא של היאוש. אמרנו שיום הולדת הוא יום של יאוש, ויש ביאוש חפצא וגברא. ברגע שדבר אבד ממני, הגם שאיני יודע זאת, החפצא של היאוש קיים — החפץ הלך לאיבוד. לעומת זאת, אביי דן על היאוש של הגברא — והוא עוד לא יודע שהחפץ הלך לאיבוד.

רבא הוא מאד ריאלי, מאד 'מיואש'. אבל אביי הוא מאד אידיאלי, אידיאלי בגברא, בפסיכולוגיה הוא חיובי, אופטימי

רבא אומר שמכיון שברגע שאדע שהוא הלך לאיבוד אתייאש ממנו, דנים ש'כל העומד להתייאש כיאוש דמי'. מסבירים עוד טפה יותר, עיקר ההסבר, שברגע שחפץ אבד ממני הופקעה במקצת הבעלות שלי ממנו[קעט]. אני לא יודע שהוא אבד ממני — אבל הוא אבד. באותו רגע שהחפץ אבד ממני הקשר הופקע, ניתק. בשביל רבא ההפקעה הזו מספיקה. חוץ מהסברא, הפשט, שאני עתיד להתייאש — הוא דן לפי המציאות עכשיו, זה אבד, זה ניתק, זה כבר מספיק לא שלי בשביל שאתייאש (וממילא, לדעת רבא, באמת "יאוש שלא מדעת הוי יאוש"[קפ] — אלא שלפי ההלכה החפץ עדיין שלי, כדעת אביי).

יש עוד דיון גדול, אם יאוש הוא הפקר או לא[קפא] — לענייננו כעת לא משנה. אבל יש עוד דיון[קפב] שכן משנה — האם ביאוש אומרים "בטלה דעתו אצל כל אדם"? הלכה כאביי, שעד שאיני יודע אינני מתייאש. פתאום יוודע לי שאבדתי את החפץ— האם אוטומטית זהו נחשב ליאוש, כי אין סימן בחפץ הזה? לא כל כך פשוט. בדרך כלל כן הידיעה גורמת ליאוש, אבל יש יוצא מהכלל: מה הדין אם כשנודע לי אני "עומד וצווח" שאיני מתייאש? אף על פי שאין פה סימן אני תולה תקוה — דברנו על יאוש לעומת תקוה, 'עוד לא אבדה תקותנו' — שיהיה מישהו טוב שימצא את החפץ וידע שהחפץ הוא שלי ויחזיר אותו, או שאעשה חיפוש גדול ובסוף אמצא. רבא בפשטות יאמר שבמקרה כזה "בטלה דעתו אצל כל אדם" — הצעקה היא כלום (יש מי שמסביר[קפג] שהוא משקר בצעקה שלו), יאוש זה יאוש, ואפילו שאתה לא יודע ממנו כבר יאוש. רבא הוא מאד ריאלי, מאד 'מיואש'. אבל אביי הוא מאד אידיאלי[קפד], אידיאלי בגברא, בפסיכולוגיה הוא חיובי, אופטימי.

והאצילות היינו העלאתו לעולם האצילות, וד"ל.

קעו ראה הנסמן בזה בקובץ יסודות וחקירות בערך 'יאוש שלא מדעת'.

קעז ראה לקו"ש חלק ו עמ' 70 ואילך; בית האוצר (ענגיל) מערכת א כלל כז ומערכת ב כלל ב; לאור ההלכה (זוין) מאמר "לשיטות בית שמאי ובית הלל".

קעח מפענח צפונות פ"ו אות לו.

קעט ראה חמדת שלמה בב"מ כא, ב (וחידושי ושיעורי ר' ברוך־בער ב"מ לו ד"ה "ויש לחקור").

קפ ואפשר לומר שזה גופא מכיוון שברגע שהחפץ אבד ממני נחלש – בלא־מודע שלי – גם הקשר הנפשי שלי לחפץ (כחפץ שלי), וממילא אני באמת קרוב להתייאש ממנו (והיינו בחינת הגברא שבחפצא, ודוק).

קפא ראה באריכות הנסמן בערך 'יאוש' באנצ"ת (אות א) ובקובץ יסודות וחקירות.

קפב ראה באריכות באנצ"ת שם אות ז.

קפג ראה ריטב"א ב"מ כד, א ד"ה "מפני".

קפד וראה עד"ז ביחס לרב ושמואל בשיעור שמחת בית השואבה (בחלק שנדפס בגליון בראשית) השתא.

יאוש שלא מדעת בסוד אבי"ע

כעת נסביר הכל במושגים הפנימיים, ונראה שיש כאן בעצם ארבע דרגות, כנגד עולמות אבי"ע (הרמוזים בסוד בשני פסוקי "אביעה", כנ"ל, והרמז המופלא: "**יאוש שלא מדעת**" עולה "**אביעה חידות מני קדם**" ועוד "**אביעה לכם רוחי**"!):

מהו קנין? אמרנו שצריך להוסיף אצילות לבי"ע. עולם האצילות נקרא עולם הקנין[קפה] (כמו שמכוונים בקידוש לבנה ב"ברוך קונך"[קפו]). כל זמן שיש לי קנין יש קשר הדוק ופנימי ביני לקנין שלי (כמו שהבעש"ט מסביר[קפז]) — אנחנו אחד, כמו בעולם האצילות, עולם האחדות. ברגע שהקנין אבד ממני — הגם שאיני יודע — העובדה, המציאות, של האבדה, פעלה הפקעה או ניתוק מסוים ביני לבין החפץ הזה.

האבדה הורידה את הקשר בינינו מהקשר בעולם האצילות לקשר בעולם הבריאה. על עולם הבריאה נאמר "בורא חשך"[קפח] — אני עדיין לא יודע שהדבר אבד ממני, התודעה עדיין חשוכה. שם המחלוקת הראשונה של אביי ורבא, האם "יאוש שלא מדעת הוי יאוש".

כשיורדים עוד עולם, ל"יוצר אור", אתה כבר יודע על האבדה — משהו בכיס וגילית שהחפץ לא נמצא שם, הוא אבד. בדרך כלל הידיעה על האבדה כבר מספיק גם בשביל אביי, שיהיה יאוש.

אבל יש גם מקרה יוצא מהכלל, שגם הידיעה על האבדה לא מספיקה — יש עדיין תקוה. זו המדרגה של "אף עשיתיו", עולם העשיה. כאן יש מישהו עקשן שלא מתייאש גם כשהוא יודע שאבד לו חפץ שאין בו סימן — זהו עוד

> ה' עשה שהעולם יאבד ממנו, 'יפול לו מהכיס', אבל גם עשה שהאובדן יהיה לא מדעת

שלב, עוד עולם, "אף עשיתיו" למעליותא, "**אצילות** [תחושת קנין] **פה**" בעשיה.

תהליך הבריאה

אפשר להסביר שכל מה שאמרנו עכשיו, בקיצור הכי נמרץ, הוא־הוא סוד מעשה בראשית — "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ":

לפני הצמצום הראשון נמצא אצילות דכללות — הכל כלול בה', הכל הוא ה'.

מהי הבריאה? ה' עשה חלל, כאילו אבד עצמו לדעת[קפט] — ה' עשה שהעולם יאבד ממנו, 'יפול לו מהכיס' (מהכיסוי ב"עלמא דאתכסיא" שלפני הצמצום), אבל גם עשה שהאובדן יהיה לא מדעת. הוא עשה שהעולם ילך לאיבוד, יצא ממנו — "ברא" לשון יציאה לחוץ, לבר — אבל גם עשה שהוא לא ידע מזה. הרי ה' יודע את הכל, אבל היות שהוא כל־יכול — הוא גם יכול לעשות מציאות שהוא לא יודע (וכמו שידיעת ה' היא אמת כך גם אי־ידיעת ה' כביכול היא אמת והיינו הסוד, יסוד תורת החסידות, שהצמצום לא כפשוטו[קצ] — נשאר רשימו של קשר, זיקה עצמית, קנין).

בעולם היצירה, יש כבר דעת תחתון של הנבראים, המרגישים את מציאות העולם כנפרד מאחדות הוי', וכך פועלים גם על ה' כביכול 'ידיעה' (גם לשון שבירה־ניתוק, כנודע[קצא]) שהחפץ (העולם) אבד ממנו!

עכשיו השאלה האם הקב"ה יעמוד ויצווח 'אני לא מתייאש מן המציאות, לא מתייאש מהיהודים שיושבים כאן, שודאי מישהו טוב ימצא לי את המציאה ויחזיר לי' (כתורת המגיד

המשך בעמ' 28 <<<

קפה ראה אגרא דפרקא אות פ; חנה אריאל לך לך ד"ה "חמשה קנינים"; אשא עיני מאמר "מה רבו מעשיך הוי'" פ"ג ובהערה סד.
קפו נוסח קידוש לבנה.
קפז כש"ט (קה"ת) אות ריח.
קפח ישעיה מה, ז.
קפט ע"פ לשון מסכת שמחות פ"ב ה"א.
קצ ראה תניא שעהיוה"א פ"ז.
קצא ראה זהר ח"ב רנא, א; אוה"ת שמות עמ' א'קה; סה"מ עת"ר עמ' כה.

שיעור

ביאורי החסידות לתהלים פג

לתת הוראות לדודנו

קיצור מהלך השיעור

במסגרת התוועדות יום ההולדת הוקדש פרק ללימוד ביאורי החסידות לפרק ה**תהלים** החדש שמתחיל לומר הרב השנה – **פרק פג**. הביאור העיקרי עוסק בפסוק שפונה לה' "**אלהים אל דמי לך** וגו'", ומעמיק במציאות בה **בני ישראל אומרים לה' מה לעשות**. דווקא מתוך היחס לה' כ"**דודנו**", באהבה שכולה אהבה, יש מקום לכך שכמו שהוא נותן לנו הוראות גם אנחנו **ניתן לו הוראות** – דבר הנלמד מהיחסים **בין בני זוג** ומלמד עליהם בחזרה (תוך ביאור נפלא בעץ חיים שנידון בקונטרס־אחרון בתניא). שני הביאורים הנוספים עוסקים בממד ה"**סתים**" של ישראל, אורייתא וקוב"ה, ובכך שחיבור הממד הזה לממד ה"**גליא**" פועל **תיקון** מוחלט גם בקליפה הקשה של **מדין** – "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ"!

הצדיקים אומרים לו "מה תעשה"

לפי מנהג הבעל שם טוב[א], מיום הולדת **פב** – הכניסה לשנת ה־**פג** – מתחילים לומר את פרק **פג** בתהלים.

בפסוק התוכן הראשון של הפרק, אחרי הכותרת "שיר מזמור לאסף", כתוב "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל" – "עד שתראה בעלבון בניך"[ב]. על הפסוק הזה מביאים חז"ל[ג] פסוק מספר קהלת[ד] – "באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה"[ה] – ואומרים, באופן פלאי, שהצדיקים אומרים לה' "מה תעשה". "ומי יאמר לו מה תעשה?" – הצדיקים אומרים לו מה תעשה (כלומר, הצדיקים הם בסוד "ומי" ש"יאמר לו מה תעשה", סוד "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים"[ו], ועליהם נאמר

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. מוצאי כ"ח מרחשון פ"ז (ח"ב) - כפ"ח.

א הוספות לכש"ט (קה"ת) אות רסה. ובכ"מ.

ב מדרש תהלים עה"פ.

ג שם.

ד וראה בח"א של ההתוועדות - בפ"ג - על העיסוק בקהלת בימים אלו.

ה קהלת ח, ד.

ו ע"פ בראשית רבה ח, ג־ז.

"מי יעלה בהר הוי' ומי יקום במקום קדשו"[ז], "מי יעלה לנו השמימה"[ח], הכל בסוד "מי דקיימא לשאלה [בבינה]"[ט], הנבונים אותם שואלים הכל — כולל ה' יתברך — 'מה לעשות?'). אומרים לו "קומה הוי'"[י] והוא קם, "שובה הוי'"[יא] והוא שב, "אל תישן הוי'"[יב] והוא מתעורר, "אל דמי לך" והוא לא דומם. משהו פלאי.

הצמח־צדק ביהל אור על תהלים אומר שדרשת חז"ל זו דומה למאמר של המגיד ממעזריטש[יג], שמפרש גם בצורה דומה — לא לפי הפשט, ווארט חסידי מובהק — את הפסוק "וכל בניך למודי הוי'"[יד]. הוא מסביר ש"כל בניך" מלמדים את הקב"ה מה לעשות. תמיד אומרים ש"כל בניך למודי הוי'" היינו שאנחנו תלמידים של ה', שה' מלמד אותנו מה לעשות, אבל המגיד אומר שאנחנו מלמדים את ה' מה לעשות.

> "ומי יאמר לו מה תעשה?" – הצדיקים אומרים לו מה תעשה

> כל הוראות־מצוות התורה נותנות כח לכל יהודי להיות "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" – זו תכלית מתן תורה לישראל

מהי בכלל תורה? הרד"ק אומר[טו] ש"תורה לשון הוראה", וכך תמיד מובא בחסידות, במיוחד אצל הרבי. הוראה היא להורות לנו, "ולהורת נתן"[טז] — ה' מורה לנו את "הדרך ילכו בה"[יז], דרך החיים. אבל לפי הווארט הזה, גם אנחנו מורים לקב"ה מה לעשות. בעצם, כל הוראות־מצוות התורה נותנות כח לכל יהודי להיות "צדיק[יח] גוזר והקב"ה מקיים"[יט] — זו תכלית מתן תורה לישראל, עם סגֻלה, "ממלכת כהנים וגוי קדוש"[כ].

הוראות הדדיות בין בני זוג

האם כל התורה היא רק ציות — מושג שדברנו עליו לאחרונה[כא] — צריך לעשות כך וצריך לעשות כך? התורה היא דו־סיטרית, זיווג. במערכות היחסים של "אבינו, מלכנו, דודנו"[כב], מה ההבדל בין רב ותלמיד, אבא ובן או מלך ועבד לבין דוד ורעיה?

אבא אומר לבן מה לעשות — הבן לא אומר לאבא מה לעשות. הוא יכול להציע, הוא יכול להעיר[כג], אבל לא דרכו של הבן לומר לאבא מה לעשות. אותו דבר, ועוד יותר, ביחס בין רב ותלמיד. אם אתה אומר לרב מה לעשות — תזהר מה"עקיצת עקרב" שלו... כמובן, עוד יותר חמור ביחס בין מלך ועבד — המלך אומר לעבד מה לעשות, העבד לא אומר למלך מה לעשות. אבל מה לגבי דוד ורעיה? מה המיוחד ב"דודנו" יותר מ"אבינו, מלכנו"? לשם מה מתחתנים? מתחתנים כדי שכל אחד יאמר לשני מה לעשות. זהו החידוש המיוחד של "'ביום חתונתו'[כד] זה מתן תורה"[כה] — שכל אחד מורה לשני.

ז תהלים כד, ג.
ח דברים ל, יב. כידוע (הקדמת תקו"ז בתחילתה; תקון כב; תקון ע; וראה תו"א לך לך ד"ה "בעצם היום הזה"), "**מי** יעל**ה לנו** ה**שמימה**" ר"ת **מי**לה וס"ת **הוי'** – הצדיק, שומר הברית (שבר"ת) אומר (בסוד אור־**מים**־**ר**קיע) מה לעשות להוי' (שבס"ת), ודוק.
ט ע"פ זהר ח"א א, ב.
י במדבר י, לה.
יא במדבר י, לו.
יב ע"פ תהלים מד, כד.
יג אור תורה (קה"ת) פסוקים מלוקטים אות שפד.
יד ישעיה נד, יג.
טו ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה'. וראה זהר ח"ג נג, ב.
טז שמות לה, לד.
יז שמות יח, כ.
יח מצוה לשון צדיק, כנודע.
יט ע"פ תענית כג, א.
כ שמות יט, ו.
כא ראה שיעור כ"ה תשרי (בחלק שנדפס בגליון חיי שרה) השתא.
כב ראה מאמר בשם זה בספר אני לדודי ודודי לי.
כג ראה קידושין לב, א.
כד שה"ש ג, יא.
כה תענית כו, ב (במשנה).

זהו פירוש עמוק בשתי התורות שקבלנו מסיני, תורה שבכתב ותורה שבעל פה — יחסית, תורה שבכתב היא שה' מורה לנו מה לעשות ותורה שבעל פה היא שאנחנו מורים לו כביכול מה לעשות (שהרי "לא בשמים היא", ההלכה נפסקת בארץ, ועד כדי "נצחוני בני"[כו], כמובא בתורת המגיד). צריך את שתי התורות, ו"הא בהא תליא" (כאשר התורה שבכתב היא בשביל התורה שבעל פה — אמירת החתן לכלה מה לעשות היא נתינת כח לכלה לומר לו מה לעשות... — כנ"ל).

יחסית, תורה שבכתב היא שה' מורה לנו מה לעשות ותורה שבעל פה היא שאנחנו מורים לו כביכול מה לעשות

מתי כל אחד יכול לומר לבן או לבת הזוג מה לעשות? אם הוא עשה הרבה מעשים טובים לבן הזוג, יש לו זכות לומר לו, להציע לו, מה לעשות. אם אין לו קרדיט – הוא לא יכול לומר מה לעשות. זה יהיה צחוק, בדיחה

הקרדיט לתת הוראות

בתניא של היום, שאמרנו קודם שמתחיל "עיין עץ חיים", הוואדט הוא שאין החזרת פנים בפנים אלא על ידי מצוות מעשיות. למה? כי דווקא מצוות מעשיות מעלות מ"נ מקליפת נגה, ועל ידי העלאת מ"נ מקליפת נגה יש המשכת מ"ד ויש החזרת פנים בפנים, יש יחס של דוד ורעיה, חתן וכלה.

מהי העלאת מ"נ? מה שאמרנו הרגע, "וכל בניך למודי הוי'", שאנחנו אומרים לה' מה לעשות. המשכת מ"ד היא כשהוא אומר לנו מה לעשות. מתי זה עובד? כמו בחיי נישואין — מתי כל אחד יכול לומר לבן או לבת הזוג מה לעשות? הוא צריך קרדיט, והקרדיט הוא מעשים טובים. אם הוא עשה הרבה מעשים טובים לבן הזוג, יש לו זכות לומר לו, להציע לו, מה לעשות. אם אין לו קרדיט — הוא לא יכול לומר מה לעשות. זה יהיה צחוק, בדיחה.

זהו ההסבר לעץ חיים שם: החזרת פנים בפנים תלויה במצוות מעשיות, מעשים טובים, ואז יש באמת העלאת מ"נ, שהיא כאילו הוראה. **תורה** גם אותיות **ותהר** וגם לשון "יורה כחץ"[כז], הזיווג בין האיש (היורה כחץ) והאשה (בה נאמר "ותהר"), וזיווג פנים בפנים תלוי במעשים טובים — במיוחד מעשים טובים מלמטה, העלאת מ"נ מקליפת נגה, כמו שהוא מסביר שם.

עבודה מאהבה

במקום אחד[כח] המגיד מוסיף הסבר בביטוי "וכל בניך":

יש שתי עבודות, עבודת בן ועבודת עבד, כמבואר בתניא[כט] שעבודת בן היא עבודה מאהבה ועבודת עבד היא עבודה מיראה. אמנם הירא היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"[ל], וגם הבן צריך להיות עבד, אבל ידוע אצלנו שמשיח הוא "בן שנעשה עבד שנעשה בן"[לא] — חוזר להיות בן, "בני אתה, אני היום ילדתיך"[לב], שזה יום הולדת. ביום הולדת לא צריך להוולד עבד, צריך להוולד בן. אם זכית ל"בן שנעשה עבד" — עכשיו אתה זוכה להוולד משיח, שהוא "בן שנעשה עבד שנעשה בן" עוד פעם (בן של "**טבע שני**" בגימטריא **אמת**, כנודע[לג]).

איך המגיד מסביר "וכל בניך"? "מי שהוא כולו בן", אחד שיש לו רק אהבה, הכל אהבה.

כו בבא מציעא נט, ב.

כז חגיגה טו, א; נדרים צא, א; נדה מג, א.

כח מדל"י (לקו"א) קיב.

כט ראה תניא פמ"א.

ל שם.

לא ראה בעתה אחישנה פ"ו עמ' רמ. על "בן שנעשה עבד" ראה המשך תרס"ו מאמר מו.

לב תהלים ב, ז.

לג ראה הטבע היהודי עמ' קמ.

אם יש שם איזו יראה מסותרת — היא מאד־מאד מסותרת, נכללת בהעלם בתוך האהבה[לד]. אמרנו שבין בני זוג כל אחד מהם אומר לשני מה לעשות, ושצדיקים אומרים לקב"ה מה לעשות. איך? הנהגה כזו ודאי לא באה מיראה — אם אתה פוחד ממישהו אתה לא אומר לו מה לעשות. התנהגות כזו יכולה לבוא רק מתוך אהבה נטו, "וכל בניך למודי הוי'" — מי שהוא בבחינת "כל בניך"[לה], שהכל אצלו בן, הכל אהבה, יכול ללמד את הקב"ה מה לעשות.

עד כאן פירוש הפסוק הראשון בפרק.

חיבור ה"סתים" וה"גליא"

אחר כך, עוד שני פסוקים הלאה, כתוב "על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך"[לו]. גם כאן יש פירוש מופלא[לז], לפי המדרש[לח], שאומות העולם באים על ישראל מפני שלומדים תורה בבחינת סוד. הלשון בחסידות מאד משעשעת, "שהערמומיות של אומות העולם על ישראל רח"ל באה מפני שהם לומדים את 'סוד ה' ליראיו'" — ציטוט מדויק. בפסוק הזה עם ישראל נקרא "צפוניך" — המעלה שלנו היא שאנחנו צפונים.

הרבי מסביר לפי הזהר ש"תלת קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה וכולהו סתים וגליא"[לט] — לכל אחד מהשלשה יש ממד של סוד וממד של פשט. עיקר מה שהגוים לא מסוגלים להשלים איתו הוא ממד ה"סתים". הגוים אומרים שאם אתם, ישראל, רק ה"גליא" שלכם — אתם לא שוללים אותנו לגמרי. אם התורה היא רק ה"גליא" של התורה — גם אנחנו שייכים לה. אם הקב"ה הוא רק ה"גליא" של הקב"ה — גם אנחנו שייכים לענין. מה שמבדיל את ישראל מהעמים לגמרי הוא רק ה"סתים". לכן "על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך", "צפוניך" גם בחינת "סתים". חז"ל אומרים[מ] שה"סתים" הזה מתגלה בעבודת הקרבנות "על ירך המזבח צפנה"[מא]. דווקא ב"רזא דקורבנא", ש"עולה עד רזא דאין סוף"[מב], יש התגלות הצפון, אור הצפון, שהוא ממד ה"סתים" של ישראל ואורייתא וקוב"ה. יש קשר ישיר בין שלשתם, בין ה"סתים" ל"סתים" של כל אחד[מג].

> צדיקים אומרים לקב"ה מה לעשות. איך? הנהגה כזו ודאי לא באה מיראה – אם אתה פוחד ממישהו אתה לא אומר לו מה לעשות. התנהגות כזו יכולה לבוא רק מתוך אהבה נטו

> מי שהוא בבחינת "כל בניך", שהכל אצלו בן, הכל אהבה, יכול ללמד את הקב"ה מה לעשות

הרבי מקשר הכל לפסוק האחרון של הפרק, "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ"[מד]. כל הפרק הוא עימות עם הגוים, במיוחד עם קליפת מדין[מה] — הלעומת־זה של משה רבינו[מו]. השלמות של עבודת משה

לד כמבואר בתניא, ראה פרקים יח וכה.

לה "**וכל בניך**" בגימטריא **מנחם**, שמו של משיח (סנהדרין צח, ב), לו אומר ה' "בני אתה" (תהלים ב, ז. וראה סוכה נב, א).

לו תהלים פג, ד.

לז לקו"ש ח"ב הוספות יב־יג תמוז סעיף כח (הובא בתהלות מנחם עה"פ).

לח מדרש תהלים עה"פ.

לט ע"פ זהר ח"ג עג, א.

מ ילקו"ש תהלים רמז תתלב.

מא ויקרא א, יא.

מב ראה זהר ח"ב רלט, א; ח"ג כו, ב.

מג ראה לקו"ש הנ"ל והנסמן שם.

מד תהלים פג, יט.

מה ראה פסוק י.

מו לקו"ת מטות ד"ה "החלצו מאתכם" (ומבואר באורך בקונטרס "החלצו" רנ"ט וביאוריו).

על ידי שאנחנו מחברים את ה"סתים" עם ה"גליא", לא צריך לכלול את הגוים, אלא הם בסוף עולים ומתבררים ויודעים "כי אתה שמך הוי' לבדך"

רבינו היא מלחמת מדין[מז], "נקמת הוי' במדין"[מח] ו"נקמת ישראל במדין"[מט]. בסוף הפרק לא כתוב שנגמור חשבון אתם ונכלה אותם, כמו עמלק, אלא "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ".

ההסבר הוא שהסגולה האמתית שלנו היא להחדיר ולחבר את ה"סתים" — ממדי ה"סתים" דישראל, "סתים" דאורייתא ו"סתים" דקוב"ה — עם ה"גליא". זהו גם הסוד של שניאור, שני־אור[נ], שמחבר את אור הסוד ואור הפשט. כידוע, **סוד־פשט** שוה **בעל שם טוב** — זהו הענין של הבעל שם טוב. על ידי שאנחנו מחברים את ה"סתים" עם ה"גליא", לא צריך לכלות את הגוים, אלא הם בסוף עולים ומתבררים ויודעים "כי אתה שמך הוי' לבדך". הוא מסביר ש"שמך הוי' לבדך" הוא יותר מאוא"ס הסוכ"ע — זהו גילוי של "כולא קמיה כלא חשיב"[נא] ו"לית אתר פנוי מיניה"[נב]. יש ממכ"ע, סוכ"ע ו"אתה שמך הוי' לבדך", בחינת יחיד שלפני הצמצום, וגם את זה ידעו הגוים וימשיכו כ"עליון על כל הארץ" — שהעליון הזה יתגלה בארציות, בארץ.

אמרנו עכשיו תמצית מה שיש בדא"ח על הפרק הזה, פרק פג, שדורשים בו בעיקר את שלשת הפסוקים האלה — "אל דמי לך", "יערימו סוד", "וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ". הכל המשך אחד, הכל מתחיל מזה שהצדיקים מלמדים את ה' מה לעשות.

מז ע"פ במדבר לא, ב, ובאורך בנ"ל.
מח במדבר לא, ג.
מט ע"פ במדבר לא, ב.
נ ראה לקו"ש חי"ב עמ' 227.

נא ע"פ זהר ח"א יא, ב (וראה דניאל ד, לב).
נב תקו"ז תקון נז (צא, ב).

המשך מעמ' 23 <<<

נ"ע[קצב] שהצדיקים — "ועמך כֻּלם צדיקים"[קצג] — מחזירים את היש הנפרד לאין האלוקי, משיבים להשי"ת את האבדה שלו, כביכול). אם כן — זו השלמות של עולם העשיה, עולם התיקון.

סוד אביי

אם כן, עכשיו עשינו בקיצור הכי נמרץ את הניתוח הפנימי של "יאוש שלא מדעת". שוב, הלכה כאביי — זהו עיקר ה"הלכה כאביי". **אביי** הוא **אצילות־בריאה־יצירה** ועוד פעם יצירה. מה הכוונה? בדרך כלל — כמו שאמרנו קודם — ברגע שהוא יודע, "יוצר אור" בעולם היצירה, הוא כבר מתייאש — הידיעה והיאוש באים כאחד. כך ככלל, גם אצל אביי. אצל אביי הכל בגברא, היאוש בבחינת גברא. לעומת זאת, אצל רבא הוא מציאות — הוא מתחיל מכך שהחפץ נפקע, ניתק, נאבד. זו הסבה העיקרית שהוא פוסק ש"יאוש שלא מדעת הוי יאוש" — כי במציאות החפץ כבר לא אצלו (לשון אצילות, כנודע), וממילא לא שלו (אליבא דאמת האוביקטיבית).

הכח שלא להתייאש מהאבדה, להיות בטוח שאפשר עוד למצוא את הניצוצות ולהעלות אותם — להאמין ב'גברא' (לשון התגברות, התגברות התקוה, האמונה והבטחון) — הוא הכח המיוחד של אביי להוליד נשמות גרים.

קצב ראה אור תורה (אמור) אות קכ.
קצג ישעיה ס, כא.

פניני זהר
פרשת תולדות

סבוב של אהבה

קיצור מהלך השיעור

יחוד **יצחק ורבקה** – היחוד השלם ביותר בין האבות והאמהות – מגלה את האיזון הנדרש ביחוד בין **הימין** (מדת אברהם) **והשמאל** (מדת יצחק). בזהר על הפרשה מוסבר כיצד **החתן** משתמש בימין ובשמאל, מכח **המוחין** שהוא מקבל **מאבא ומאמא**, כדי לבנות בשלמות את הכלה – מעלה את **המלכות** מהעולמות התחתונים לעולם האצילות, מחזיר אותה מ'פרצוף' של העולמות התחתונים ל'נקודה' ובונה אותה מחדש כ'פרצוף' של עולם האצילות – עד ליחוד השלם. ההסבר המפורט נותן גם השראה לתהליך שצריכה לעבור **כנסת ישראל בעליה מהגלות אל ארץ ישראל** לקראת הגאולה האמתית והשלמה.

"וישב יצחק עם באר לחי ראי"

בזהר על הפרשה מסופר שרבי יהודה קם בלילה והלך (עם בנו חזקיה) לרבי יצחק לעסוק בתורה יחד, ושמע מבחוץ את רבי יצחק (השייך ודאי גם לנשמת יצחק אבינו, 'גבור הפרשה') דורש פסוק בסיום פרשת חיי שרה:

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי, הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ, מַאי שְׁנָא דִּכְתִיב בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא לֵיהּ לְיִצְחָק, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא בָּרְכֵיהּ. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּלָא יְתִבָּרַךְ עֵשָׂו, וְעַל דָּא סְלִיקוּ אִינּוּן בִּרְכָאן לְכוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי, מַאי לַחַי רֹאִי, אֶלָּא דְּאִתְחַבַּר בָּהּ בִּשְׁכִינְתָּא, בֵּירָא דְּמַלְּאָךְ כַּיָּימָא אִתְחֲזֵי עֲלָהּ, כְּתַרְגּוּמוֹ, וּבְגִין כָּךְ בֵּרְכֵיהּ.[א]

ישיבת יצחק "עם באר לחי ראי"[ב] היא בעצם

נערך על ידי איתיאל גלעדי מהתוועדות מוצאי כ"ח חשון תשפ"ז, כפ"ח.

א זהר ח"א קלה, ב. תרגום: רַבִּי יִצְחָק קָם לַיְלָה אֶחָד לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקֵיסָרְיָה בַּשָּׁעָה הַהִיא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָקוּם וְאֵלֵךְ לְרַבִּי יִצְחָק, וְאֶעֱסֹק בַּתּוֹרָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד. הָלַךְ עִמּוֹ חִזְקִיָּה בְּנוֹ, שֶׁהָיָה יֶלֶד. כְּשֶׁקָּרַב לַשַּׁעַר, שָׁמַע אֶת רַבִּי יִצְחָק שֶׁהָיָה אוֹמֵר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי. הַפָּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוֹפוֹ, וְאֵין סוֹפוֹ רֹאשׁוֹ. מַה שׁוֹנֶה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַצָּרִיךְ לְבָרֵךְ אֶת יִצְחָק מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם לֹא בֵּרֵךְ אוֹתוֹ? מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִתְבָּרֵךְ עֵשָׂו, וְעַל כֵּן עָלוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת לַקָּבָ"ה, וּבֵאֲרוּהוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי, מַה זֶּה לַחַי רֹאִי? אֶלָּא שֶׁהִתְחַבֵּר עִם הַשְּׁכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל מַלְאָךְ הַבְּרִית נִרְאָה עָלֶיהָ כְּתַרְגּוּמוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ בֵּרְכוֹ.

ב בראשית כה, יא. זו ההופעה השלישית של "באר לחי

זיווגו עם השכינה, שרש רבקה אשתו (כדרשת רבי יהודה בהמשך, "'וישב יצחק עם באר לחי ראי', היינו דכתיב 'בקחתו את רבקה', ויתיב בהדה ואתאחיד עמה"). אברהם פחד לברך את יצחק, משום שראה שיצא ממנו גם עשו ופחד לברכו, ולכן מסר את הברכה לה', שיכול לברך באופן ממוקד רק את יעקב שביצחק, בלי שעשו יטול חלק בברכה זו[ד]. את הברכה העצמתית הזו נותן ה' ליצחק דווקא כאשר הוא יושב "עם באר לחי ראי", מזדווג עם השכינה — רבקה אשתו — כדי להעמיד תולדות. אחרי ששמע רבי יהודה דרשה זו הוא דפק בדלת ונכנס, ודרש בעצמו דרשה על הקשר המיוחד של "באר לחי ראי" ליצחק (חופר הבארות[ה], שמכונה בעצמו "באר מים חיים"[ו], לפי הדרשה שם) ועל הכח שלו לעורר את המלכות באופן של "שמאלו תחת לראשי".

אברהם פחד לברך את יצחק, משום שראה שיצא ממנו גם עשו ופחד לברכו, ולכן מסר את הברכה לה', שיכול לברך באופן ממוקד רק את יעקב שביצחק, בלי שעשו יטול חלק בברכה זו

הכנת המלכות ליחוד והיחוד

בהמשך לכך דרש שוב רבי יצחק את פסוקי קהלת "וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל סְבִיבֹתָיו שָׁב הָרוּחַ"[ז]:

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, דְּכַד אִתְחֲזֵי בַּהֲדָהּ כְּדֵין נָהֲרָא, וְאִתְנְהִיר וְזָרַח מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּקָיְימָא עֲלֵיהּ, מִתַּמָּן זָרַח תָּדִיר. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאִזְדַּוְוגָא בַּהֲדָהּ דְּסִיהֲרָא. הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם, דְּאִיהוּ יְמִינָא וְשַׂוֵּי תּוֹקְפֵיהּ בֵּיהּ, וּבְגִין דְּתוֹקְפֵיהּ בֵּיהּ, כָּל חֵילָא דְּגוּפָּא בִּימִינָא הוּא וּבֵיהּ תַּלְיָא. וּלְבָתַר סוֹבֵב אֶל צָפוֹן, נָהִיר לְסִטְרָא דָּא וְנָהִיר לְסִטְרָא דָּא. סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב שֶׁמֶשׁ, וְהַשְׁתָּא רוּחַ. אֶלָּא כֻּלָּא חַד וְרָזָא חָדָא, וְכָל דָּא בְּגִין דְּסִיהֲרָא אִתְנְהָרָא מִנֵּיהּ וְיִתְחַבְּרוּן תַּרְוַוְיהוּ.[ח]

הזהר שואל כיצד הפסוקים פותחים בשמש וממשיכים ברוח (כאשר באוירת "הכל הבל" של קהלת גם השמש הופך להיות הבל־רוח...) ועונה ש"כלא חד ורזא חדא", והכל שייך להמשכות של ז"א למלכות לצורך היחוד עמה. "וזרח השמש" היינו המשכת אהבה מרחוק, הכנה של "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", ו"ובא השמש" הוא הזיווג־הביאה עצמו. בתהליך ההכנה זקוקים גם לשמש וגם לרוח (כאשר ב"וזרח השמש" כלולה גם **רוח**) — השמש היא מוחין דאבא שבתוך ז"א והרוח היא מוחין דאמא[ט] שבתוך

ראי", אחרי "על כן קרא לבאר באר לחי ראי" (שם טז, יד), קריאת שם הבאר על ידי אברהם, ו"ויצחק בא מבוא באר לחי ראי" (שם כד, סב), כשהלך יצחק להביא משם את קטורה־הגר לאביו אברהם (ראה רש"י שם), היינו שיש בבאר זו חיבור בין אברהם ויצחק, ימין ושמאל, מתאים להמשך הדרשות שבפנים, וד"ל.

ג ראה מפרשי הזהר על אתר.

ד ראה בראשית כו, טו־כב. וראה תו"א ותו"ח ר"פ תולדות; לקו"ש חט"ו פרשת תולדות שיחה א.

ה שה"ש ד, טו.

ו שה"ש ב, ו.

ז קהלת א, ה־ו.

ח זהר ח"א קלו, א. תרגום: **פָּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ** — זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמֵּאִיר לַלְּבָנָה. שֶׁכַּאֲשֶׁר נִרְאֶה עִמָּהּ, אָז מְאִירָה, וּמֵאִיר וְזוֹרֵחַ מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן שֶׁעוֹמֵד עָלֶיהָ, מִשָּׁם זוֹרֵחַ תָּמִיד. **וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ** — לְהִתְוַוֵּג עִם הַלְּבָנָה. **הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם** — שֶׁהוּא הַיָּמִין, וְשָׁם בּוֹ אֶת כֹּחוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁכֹּחוֹ בּוֹ, כָּל כֹּחַ הַנּוֹף הוּא בַּיָּמִין וּבוֹ הוּא תָּלוּי. **אַחַר כָּךְ סוֹבֵב אֶל צָפוֹן.** מֵאִיר לְצַד זֶה וּמֵאִיר לְצַד זֶה. **סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ.** בָּרִאשׁוֹנָה כָּתוּב שֶׁמֶשׁ, וְעָתָּה רוּחַ? אֶלָּא הַכֹּל אֶחָד וְסוֹד אֶחָד, וְכָל זֶה מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה מוּאֶרֶת מִמֶּנּוּ וְיִתְחַבְּרוּ שְׁנֵיהֶם. ועי"ש בסיום דרשתו שקושר את הכל להשפעות אברהם, יצחק ויעקב – ימין, שמאל ואמצע – למלכות. לכללות הביאור מכאן ואילך ראה ביאורי הזהר לצ"צ (ח"ב) על אתר, ויסודו בד"ה "בזהר פתח ר"י וזרח השמש" (מפרשת ויצא) תקס"ג.

ט מוסבר במאמרים הנ"ל שהרוח, מוחין דאמא שבד"א, היא המקור של קול־דבור (כמוסבר לעתים על ההבל העולה מהלב – הבל להב הלב – היינו שהרוח כאן היא

הז"א, כשבכל אחד מהם יש גם חסדים וגם גבורות — והכל נדרש לתהליך הזיווג עם המלכות:

העלאה, צמצום, בנין ולימוד שפה

המלכות נמצאת בתחלה למטה, בעולמות התחתונים בי"ע, וצריך להעלותה לעולם האצילות. כשהמלכות עולה לעולם האצילות, כדי להתחבר לז"א, עליה להפוך מפרצוף שלם — כפי שהיתה למטה, מקור לכל העולמות התחתונים — לנקודה בלבד ("נקודה תחת היסוד"[י]). כל מציאותה הקודמת "כלא חשיב" ביחס לעולם האצילות, וכדי להתייחד עם הז"א באצילות כל מציאותה הקודמת צריכה להתבטל. אכן, כדי שהמלכות תוכל לקבל את אור האצילות היא לא יכולה להשאר כנקודה, ללא מוחין, שהם כלי הקיבול לאור. לכן צריך לבנות את המלכות כפרצוף חדש, לתת לה מוחין של עולם האצילות. רק אחרי בנין המוחין שלה — שהם כלי קיבול — היא מוכנה לקבל בפנימיות את האור העצמי ("ובא השמש").

כשמדייקים, בבנין פרצוף המלכות באצילות יש שלבים שונים: השלב הראשון הוא הסתגלות למנטליות של עולם האצילות, היכולת להבין אותו ולתפקד בו ברמת המוטבע. השלב השני הוא לימוד השפה של עולם האצילות — כשהמלכות עולה לאצילות היא כמו תלמיד שאינו דובר כלל את שפת החכמה שהוא רוצה ללמוד — ולימוד השפה כבר מאפשר לחוש את ממד הרגש של העולם החדש. אחר כך,

בבנין פרצוף המלכות באצילות יש שלבים שונים: השלב הראשון הוא הסתגלות למנטליות של עולם האצילות, היכולת להבין אותו ולתפקד בו ברמת המוטבע. השלב השני הוא לימוד השפה של עולם האצילות שמאפשר לחוש את ממד הרגש של העולם החדש

בזיווג עצמו, נמשך עצם החידוש למלכות (שהוא כבר מושכל, מוחין בעצם שמאפשרים הולדה חדשה).

המלכות בעולמות התחתונים היא כמו כנסת ישראל בגלות — יש לה פרצוף שלם, קהילה מבוססת עם גדולי תורה בראשה שמחזיקה עולם שלם של ישיבות וכו'. בעליה לארץ ישראל צריכים להפוך את כל העולם הרחב הזה לנקודה, לבטל את הפרצוף של הגלות כדי לזכות למעלת ארץ ישראל, כפי שרבי זירא התענה עד ששכח את התלמוד הבבלי כדי לזכות לתלמודה של ארץ ישראל[יא] וכפי שהעידו גדולי הצדיקים[יב] שהיו צריכים לאבד את מדרגות חוץ לארץ כדי לזכות למוחין דארץ ישראל. כשעולים לארץ צריכים לאמץ מוחין חדשים, ללמוד לתפקד במקום בו עם ישראל עוסק גם בחיי החומר — לוקח אחריות על הבטחון, הכלכלה ויחסי החוץ. אך מעבר לכך, גם השפה המדוברת בעולם הישיבות של הגולה איננה מתאימה לתורת ארץ ישראל, וצריכים לתת לכנסת ישראל שפה חדשה — ללמד אותה את השפה הרגשית של עולם האצילות, השפה של המשיח ושל הגאולה. רק אחרי לימוד השפה החדשה יכול להתחולל היחוד עצמו ו"אורו [העצמי] של משיח"[יג] מתקבל בפנימיות בכנסת ישראל.

"ויוסף הורד מצרימה"

המתואר כאן ביחס לעלית המלכות, עם דוגמת השפה, מומחש היטב דווקא בכיוון ההפוך,

---

ההבל החם, כרמוז בפנים). אם כן, המבנה השלם כאן (כנגד אותיות שם הוי' ב"ה) הוא **שמש-רוח-קול-דבור**, העולה 1202, "**בראשית ברא אלהים**" וכו'.

י ראה לקוטי הש"ס מסכת ברכות; ע"ח של"ו פ"ג.

יא ב"מ פה, א.

יב ראה חיי מוהר"ן אותיות קלח-קלט.

יג פסיקתא רבתי פל"ו.

יוסף לומד בלילה אחד את שפת המלכות (שהיא בעצם הפנימיות של שבעים לשונות העולם, השפה הבין־לאומית של מלך אמתי), שפת הדבור עם מלך מצרים בתדר הרגשי הנכון

התוקף של יד ימין הוא הכח לשאת משא כבד מלמטה למעלה, לרדת לעולמות התחתונים, להרים את הפרצוף ה'כבד' של בי"ע ולהכניסו לעולם האצילות

בסיפור של ירידה — "ויוסף הורד מצרימה"[יד]. ירידת יוסף למצרים היא הדוגמה הראשונה לירידת כנסת ישראל לגלות, כשצריך לבנות את קיום העם היהודי בחוץ לארץ, ולכן היא השרש לכל הירידות שבהמשך[טו], לכל הגלויות שנקראו על שם מצרים[טז] (כך, בספר הזהר רבי יוסי — ש"נמוקו עמו"[יז] ולכן הלכה כמותו — הוא המכוון כנגד המלכות־השכינה[יח], ובולט שבמשך שנות קיום עם ישראל בגלות היו רבים שנקראו יוסף).

יוסף שוהה בבית פוטיפר ובבית האסורים ומקבל את המוחין של מצרים — ומצליח בכל מקום בו הוא נמצא, גם במושגים מצריים — אך רק בלילה לפני שהוא יוצא לעמוד לפני פרעה מתקיים בו "שפת לא ידעתי אשמע"[יט] והוא לומד בלילה אחד את שפת המלכות (שהיא בעצם הפנימיות של שבעים לשונות העולם, השפה הבין־לאומית של מלך אמתי)[כ], שפת הדבור עם מלך מצרים בתדר הרגשי הנכון. השפה הזו מתבטאת בכך שבפתרון חלום פרעה הוא נותן לו גם עצה, בניגוד לפתרון חלומות השרים, בו הוא רק מפענח את העובדות, בלי לתת עצה טובה לשר האופים כיצד לבטל את הגזרה (ומאותה סבה הוא גם פגם בבקשתו משר המשקים להזכירו, וכך הוכיח כלפי שמיא שאינו בשל להגיע לפרעה, והוא זקוק לעוד שנתיים של הכנה והכשרה בכלא, והצדיק את טענת שר המשקים המתאר אותו כעבד שאינו ראוי למלוכה לפי גינוני המלכות של מצרים[כא]). מסירת הטבעת של פרעה ליוסף היא ה'זיווג' שבא אחרי כל ההכנות.

המשכת מוחין דאבא ומוחין דאמא

ארבעת השלבים בתהליך הזה — עלית המלכות מבי"ע לאצילות, הפיכתה מפרצוף לנקודה, בנין המוחין־הפרצוף שלה ולימוד השפה החדשה — נעשים על ידי החסדים והגבורות של מוחין דאבא ומוחין דאמא שמקבל הז"א:

העלאת המלכות מהעולמות התחתונים לעולם האצילות היא בכח החסדים של מוחין דאבא שבז"א. התוקף של יד ימין — עיקר התוקף של הגוף — הוא הכח לשאת משא כבד מלמטה למעלה, לרדת לעולמות התחתונים, להרים את הפרצוף ה'כבד' של בי"ע (החל מהעולם הבנוי השלם של כנסת ישראל בגולה, עולם התורה והחסד, ועד לחלקים שהם בבחינת "עם כבד עון"[כב]) ולהכניסו לעולם האצילות (לארץ ישראל).

אחרי הכניסה לאצילות יש כח בגבורות ממוחין דאבא שבז"א, יד שמאל שלו, להפוך

יד בראשית לט, א.

טו ראה תו"א קב, א.

טז בראשית רבה טז, ד.

יז גיטין סז, א.

יח קול ברמה ריש האדרא רבא (ח, ב). ניצוצי אורות על זהר ח"ג קכז, ב (ובולט שהוא לא מכוון כנגד היסוד, אף ששמו יוסי־יוסף, ודוק).

יט תהלים פא, ו. "**שפת לא ידעתי אשמע**" עולה 1716, **הוי**' פעמים **אלהיך**, **יא** פעמים **יוסף** (בחלוקה ל"**שפת**", ה"פ **יוסף** - **יוסף** פנים ואחור - "**הוי**' **אחד**" במשולש; "**לא ידעתי אשמע**", ו"פ **יוסף**, **לו** פעמים **הוי**', המתחלק גופא ל"**ידעתי**", **חוה** פעמים **הוי**', המילוי והשרש של שם **מה**, ו"**לא... אשמע**", **טוב** פעמים **הוי**'). רק סופי התיבות "שפת **לא** ידעתי אשמ**ע**" עולים 481, 13 (**אחד־אהבה**) פעמים 37 (**הבל**).

כ ראה סוטה לו, ב.

כא ראה בראשית מא, יב וברש"י שם.

כב ישעיה א, ד.

את הפרצוף של המלכות לנקודה אחת, בכח הגבורה־הצמצום של השמאל.

השלב הראשון של בנין המלכות מחדש הוא על ידי המשכה מצומצמת יחסית מאמא (שמאל דאמא), המלובשת בנה"י דז"א (מקור החב"ד של הנוקבא) — המשכה שבונה מוחין המבינים את קומת המוטבע של עולם האצילות.

השלב השני של בנין המלכות, לימוד השפה החדשה, הוא על ידי המשכה גבוהה יותר מאמא (ימין דאמא) — המשכת יסוד אמא המסתיים בחזה ז"א וכולל את כל ממד המורגש שלו. המשכה זו בונה מוחין שמבינים גם את עולם הרגש של האצילות, שמתבטא בשפה.

אז, כאשר המלכות מוכנה — אחרי בנינה באופן של "שמאלו תחת לראשי [מוטבע] וימינו תחבקני [מורגש]" — מתחוללת הביאה עצמה (מושכל) להוליד תולדות חדשות.

כאשר המלכות מוכנה – אחרי בנינה באופן של "שמאלו תחת לראשי [מוטבע] וימינו תחבקני [מורגש]" – מתחוללת הביאה עצמה (מושכל) להוליד תולדות חדשות

שלמות הסובב

תיקון המלכות והיחוד עמה קשורים לשלמות התהליך הסיבובי המתואר כאן (וראה בתניא[כג]

כג תניא אגה"ק לא.

שגם עצם הבריאות של השכינה־המלכות תלוי ביחוד כל האברים, כל נשמות ישראל, כאשר "התפשטות והילוך החיות מהלב אל כל האברים המלובשת בדם הנפש היוצא מהלב אל כל האברים וסובב סובב הולך הרוח חיים והדם תוך תוך כל האברים והגידים המובלעי' בהם וחוזר אל הלב" הם באופן תקין).

שרש **סבב** חוזר ארבע פעמים בפסוק — "הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סֹבֵב הולך הרוח ועל סְבִיבֹתָיו **שב** הרוח" — הסתובבות ה'סביבון' בכל ארבע הרוחות. הממוצע של שלש הפעמים הראשונות — **וסובב־סובב־סֹבֵב** — הוא בדיוק **סובב** (שהרי בראשון נוספת **ו** החיבור ובאחרון חסרה **ו**). מלת הסבוב האחרונה, "**סְבִיבֹתָיו**", עולה 490, ומכיון שיש בה שבע אותיות ממוצע כל אות בה הוא **סובב**! סך הכל, יש כאן עשר פעמים **סובב** (בגימטריא **סוד**) — שלמות של עשר ספירות בהן בונה הז"א (הסובב כל עלמין) את המלכות (הממלא כל עלמין) ומתייחד עמה[כד].

כד על יחוד ז"א ומלכות – קוב"ה ושכינתיה – כיחוד סובב וממלא ראה תניא פמ"א.

המדור מוקדש לרפואת החי"ל בצבאות ה'
ישראל דירא שי' בן אליטל רוזה **הרמן**

הסיפור החסידי

אדמו"ר האמצעי | החולדה והקפידא

רבי דוב בער שניאורי, אדמו"ר האמצעי, הוא הרבי השני בשושלת חב"ד, בנו וממשיך דרכו של אדמו"ר הזקן בעל התניא. נולד בעקבות ברכתו של המגיד ממעזריטש ונקרא על שמו. נודע באריכות ובעמקות דרושי החסידות שלו וחתנו הצמח צדק התבטא עליו ש"אם היו חותכים לחותני אצבע, לא היה פורץ דם, כי אם חסידות". כאביו – אדמו"ר הזקן – אף הוא נאסר בעקבות הלשנת המתנגדים. חג הגאולה שלו מן המאסר חל ב־י' בכסלו. יום קודם כן, ט' בכסלו, הוא יום הולדתו ויום פטירתו של אדמו"ר האמצעי והתקיים בו בגלוי הפסוק "את מספר ימיך אמלא". אדמו"ר האמצעי נהג נשיאות במשך 15 שנה, ונפטר תוך כדי אמירת מאמר חסידות במילים "כי עמך מקור חיים מחיי החיים". מנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין שבאוקראינה.

רבי נחום בן אדמו"ר האמצעי אמר: "אין לי בעצמי אלא שני מופתים", והם: פעם אחת היתה שריפה בעיר ניעז'ין וגם אוהל אדמו"ר האמצעי בער באש [ר' נחום היה האחראי על האוהל של אבא שלו], והלך רבי נחום להציל מהשריפה ספר תורה של אדמו"ר הזקן שהיה מונח באוהל.

כשבא לאוהל ראה שארון הקודש סגור וגם הוא עצמו שכח את המפתח. רבי נחום עמד כך מבוהל ולפתע בא אדמו"ר הזקן, נתן את ספר התורה בידו והלך.

והשני — פעם אחת בא לניעז'ין בערב שבת קודש פריקאזניק [= פקיד בבית מסחר] אחד של סוחר ובידו היו אלף רובל כסף, וקודם השבת מסר אותם לשמירה אצל בעל האכסניה שאירח אותו. במוצאי שבת כשבא לבקש את כספו בחזרה, כפר בעל האכסניה בדבריו וטען שלא היו דברים מעולם. האיש צעק ובכה מאוד ואף התעלף מספר פעמים, והלך לרבי נחום וביקש ממנו שיעזור לו. קרא רבי נחום לבעל האכסניה וציוה אותו שיודה בנגיבה, אך הלה עמד בכפירתו.

יע"ן רבי נחום לאורח ללכת לאוהל אביו להתפלל, אך זה ביקש ממנו שילך עמו ונעתר לו רבי נחום. באותו היום כשישב בעל האכסניה לסעודה, קפצה לפתע חולדה על שולחנו וגירשה, ושוב קפצה וגירשה עד שקפצה כנגד ליבו ואחזה בשתי ידיה בצווארו. האיש חשש שהחולדה תפגע בסימניו והבין מדוע באה לו הצרה הזו, ומיד התוודה שלקח מהאורח אלף רובל כסף והחזירם לו, אך עדיין לא ירדה החולדה מגופו. שאלו אותו הסובבים אם אולי העיז את פניו כנגד רבי נחום, ואמרו לו שילך ויבקש ממנו מחילה. בא האיש לרבי נחום וביקש את מחילתו, אולם גם לאחר שאמר לו רבי נחום שהוא מוחל לו לא ההינה עדיין החולדה לרדת ממנו. שאל אותו רבי נחום אם אולי בעבר הטיח פניו כנגד אביו, אדמו"ר האמצעי, והשיב בחיוב, ואמר לו שילך לאוהלו ויבקש מחילה, ועשה כך ואז ירדה החולדה ממנו...

(רמ"ח אותיות)

האב והבן – חכמה ובינה

בכמה מקומות מוסבר, כי יחס אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי הוא יחס של חכמה מול בינה.

נערך ע"י יהודה הס.

אדמו"ר האמצעי מכונה "רחובות הנהר" על שם ביאוריו העמוקים והרחבים המבוססים על דברי אביו, כפי שספירת הבינה מפתחת ומרחיבה את הנקודה הפשוטה של החכמה.

מה מלמדים על כך שני המופתים שסיפר רבי נחום?

בסיפור הראשון, אדמו"ר הזקן ירד למטה כדי להציל את ספר התורה — עליה נאמר כי "אורייתא מחכמה נפקת". בפרט התורה שבכתב קשורה בספירת החכמה, מפני שהיא התגלות דבר ה' באופן מופשט ונקודתי יחסית. התורה שבעל פה היא הנותנת לאותיות הכתב את הפירוש המעשי ואת ההרחבה הנדרשת במקרים שהתורה שבכתב לא דיברה אודותיהם בפירוש.

ידוע, כי עבור נשמת צדיק אין זה פשוט כלל לרדת אל העולם הגשמי. הבעל שם טוב התבטא לאחר שעשה זאת, כי לו ידע עד כמה הדרדר מצבו של העולם מאז הסתלק — לא היה יורד אפילו כדי להציל את בנו ממוות! אך בכל זאת, הקשר העמוק של אדמו"ר הזקן לספר התורה שלו הביא אותו למסור את עצמו על כך.

בסיפור השני, נשלחה משמים חולדה כדי לתבוע את עלבונו של אדמו"ר האמצעי, ועד שלא התנצל הפוגע היא המשיכה לאחוז בגרונו (שירת החולדה היא "כל הנשמה תהלל יה הללויה", פסוק שנדרש בחז"ל "על כל נשימה ונשימה הללויה", לכן פגעה באיש דווקא בקני הנשימה). הצורך במחילה מבטא קפידא, ועל ספירת הבינה כתוב כי "מינה דינין מתערין" — כלומר שהקפידות הן מאפיין מהותי של ספירת הבינה.

מדוע זה כך? לכאורה, היה מן הראוי שכל הצדיקים יהיו סבלנים ובעלי אורך רוח. אך התבוננות בדברי ימי עם ישראל מגלה לא מעט צדיקים שאחזו גם במדת הקפדנות: פנחס בן אלעזר, שמאי הזקן, בעל ה'תולדות', רבי ברוך ממעז'יבוז'... כולם צדיקים גמורים וקדושים, שקו הגבורה והדין היה בולט מאוד באופיים. באותו האופן, היה הרבי האמצעי מקפיד על קיומו של 'חב"דניצע' (חדר שני למתפללים באריכות) בכל בית כנסת חב"ד, ולא הרשה לאיש להתפלל במקום שאין בו חדר כזה; גם במקרים אחרים מסופר כי הקפיד מאד על חסידים שנהגו שלא כשורה, ואף המחלוקת הידועה בינו לבין רבי אהרון מסטראשלא נשאה פן חריף.

ימין ושמאל – השפעה והעלאה

אין זאת אלא, שגם דרך זו היא טובה גדולה לעם ישראל. דור דור ודורשיו, ובדורו של אדמו"ר האמצעי היתה השעה צריכה להנהגה קפדנית.

מדוע זה כך? מה מוסיף קו השמאל והדין על קו הימין והחסד?

החסד, מים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך, משפיע לעולם מלמעלה. דין הוא העלאה — מי שבקו שמאל מעוניין להעלות את העולם. כאשר יעודך הוא הורדה של אלקות ואור לתוך המציאות הנתונה, אין לך רוגז על המציאות. המציאות היא הנתון, וכל עניינך בנתון זה הוא להאיר כמה שיותר אור.

אבל הטבע של קו שמאל הוא שונה. הוא חש כי חייבים להעלות את המציאות, ולכן נאבק בה ובנמיכות שבה. צדיק כזה הוא כל כך טוב שהוא משוכנע ומאמין באמונה שלמה שהעולם הזה יכול להתעלות מאד, והוא המנוף להעלות אותו. במובן מסוים, דווקא הצדיקים בעלי הקפידה על המציאות התחתונה, הם אלה שיותר רגישים אליה. לכן, גם אם האדמו"רים לפניו ולאחריו הצטיינו בעיקר בסבלנותם, אצל אדמו"ר האמצעי אנו מוצאים מדה מסויימת של קנאות שתכליתה היא העלאת המציאות.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מכתב ניחומים למשפחת הרמן על פטירת בנם, החי"ל בצבאות ה', אברהם אבא ע"ה

משפחת הרמן האהובה,

לאברהם אבא ע"ה נשמה טהורה שכעת גמרה את תיקונה בעולם השפל, עלמא דשיקרא, ועלתה בקדושה ובטהרה לעלמא דקשוט, ליהנות מזיו השכינה ולהיות מליץ טוב על כל בני המשפחה ועל כל ישראל.

בכ"ד חשון כששמעתי את הבשורה הקשה פתחתי את הספר זכרונם לברכה לאותו תאריך, למצוא רמז לאיזה צדיק שייכת נשמת אברהם אבא ע"ה. הדבר הראשון שתפס את עיני היה השם שראיתי כתוב שם: אברהם אבא!

כ"ד חשון הוא יום ההילולא של רבי הלל משה מעשיל גלבשטיין ז"ל ששם סבו היה אברהם אבא, כמסופר שם.

על רבי מעשיל אמר הצמח צדק שיש לו ניצוץ של משיח, עם המעשה המופלא ביותר על שליחות הצ"צ אליו שהתקיימה בהיותו בירושלים עשרים שנה לאחר הסתלקות הצ"צ, בענין מצות שמירת המקדש ואיך שאם עם ישראל יקבל על עצמו מצוה זו זה יקרב את ביאת המשיח.

רבי מעשיל (שלמד חברותא יחד עם הצ"צ והרבי המהר"ש במשך חצי שנה ששהה בליובאוויטש. מקודם היה קשור לרבי מקוצק, שרמז לו על הקשר של מנחם מענדל מנחם מענדל לגזרה שוה) היה גאון עולם בנגלה ובנסתר, והקדיש את מרבית ימיו להפיץ את מסקנתו ההלכתית שמצות שמירת המקדש (משום כבוד־מקדש) נוהגת גם בזמן הזה ושזו מפתח לגאולה. הוא חבר ספר גדול ועמוק על נושא זה: משכנות לאביר יעקב [יש על זה התיחסות של הרבי, כמבואר באריכות אצלנו במ"א].

מזה הבנתי שכנראה שנשמת אברהם אבא ע"ה שייכת לבעל ההילולא של כ"ד חשון, הרבי ר' מעשיל ז"ל, וממילא גם למצות שמירת המקדש. והרהרתי שמן הראוי היה להנציח את נשמתו הטהורה של אברהם אבא ע"ה עם מעשה הקשור לשמירת המקדש וצפיה לגאולת משיח (משיח בונה מקדש, היורד באש מן השמים).

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלם ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם כל הימים.

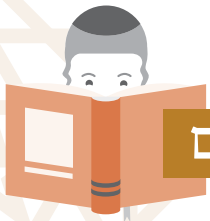
מכתב לרגל פתיחת שנת הלימודים במכללת תורת הנפש

לתלמידי ותלמידות תורת הנפש ולכל הצוות היקר, ה' עליהם יחיו

בהקדמת ספר התניא כותב אדמו"ר הזקן "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו בעבודת ה' ונכון יהיה לבו בטוח בה' גומר בעדינו" (משפט אותו הדגיש הרבי מליובאוויטש, באגרת־קודש שזכיתי לקבל ממנו, כיסוד החינוך, היעוץ וההדרכה לתלמידים).

כשאדם נמצא במשבר, בשלב של "כי רגע באפו", התפקיד הראשון הוא להרגיע אותו — "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו". זהו שלב של עיבור (בזמני עברה וקושי), בו מתכנסת הנשמה בתוך החסידות ונרגעת מתחושת הנוכחות של הרבי או המשפיע־היועץ ("עשה לך רב").

מתוך כך אפשר להתקדם

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים
הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

שְׁלוּ׳ בִּבְרָכוֹת בְּעֶלְמָאוֹת

שָׁלוֹם יְלָדִים!

הַמִּסְפָּר עֶשֶׂר חָשׁוּב מְאֹד בַּתּוֹרָה. אֵיךְ אֲנִי יוֹדֵעַ? כִּי אֱנַחְנוּ פּוֹגְשִׁים אוֹתוֹ שׁוּב וָשׁוּב. אֶת הָעוֹלָם בּוֹרֵא ה׳ יִתְבָּרַךְ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, אֶת הַמִּצְרִים הוּא מַכֶּה בְּעֶשֶׂר מַכּוֹת וְאֶת הַתּוֹרָה אָנוּ מְקַבְּלִים בְּהַר סִינַי עִם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. וְאֵיךְ כָּל זֶה קָשׁוּר גַּם לַפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ? כִּי כְּשֶׁיִּצְחָק מְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב, הוּא מַעֲנִיק לוֹ לֹא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר בְּרָכוֹת — "מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ. יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרֲכֶיךָ בָּרוּךְ".

וַיְחַכֵּ֥ר וַיִּתֵּֽן

לָמָּה אֲנִי אוֹמֵר 'לֹא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר'? כִּי בְּעֶצֶם יִצְחָק נוֹתֵן לוֹ הַרְבֵּה־הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, הוּא נוֹתֵן לוֹ פִּי אֵין־סוֹף! אֵיךְ אֲנִי יוֹדֵעַ? לְפִי הַפָּתִיחַ. הַמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמּוֹצִיא יִצְחָק מִפִּיו, עוֹד לִפְנֵי שֶׁהוּא מַתְחִיל לְמְנוֹת אֶת הַבְּרָכוֹת, הִיא "וַיִּתֶּן". לֹא סְתָם שֶׁה' יִתֵּן לְךָ שֶׁפַע, אֶלָּא "וַיִּתֶּן". מִמָּתַי מִשְׁפָּט מַתְחִיל בְּאוֹת ו הַחִבּוּר? הַסִּפּוּר הַבָּא קְצָת יַמְחִישׁ לָנוּ ל"עצה נכונה לכל דבר הקשה עליו בעבודת ה'". אחרי שנרגעים אפשר לזהות שהמשבר אינו אלא קושי בעבודת ה' ולקבל עצה טובה. זהו שלב של יניקה, תלות בכך שהמשפיע־היועץ יתווך לאדם את העצות הטובות של החסידות.

התכלית היא שכל מושפע 'יעמוד על הרגלים', במצב של מוחין, "ונכון יהיה לבו בטוח בה' גומר בעדינו" — בהליכה עצמאית, מלאת בטחון ושמחה, בה יש תחושת שותפות של הלומד והמלמד, של הרבי והחסיד ("בעדינו" בלשון רבים).

זהו התפקיד הפנימי של לימודי תורת הנפש: לתת מרגוע, עצה טובה ובטחון שמח לכל אחד ואחת מהתלמידים, ולהכשיר אותו להעניק זאת הלאה. לכך מחכה העולם!

בברכת הצלחה במשימה הזו, המשימה העיקרית בדרך לגאולה הפרטית והכללית!

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אֶת הַתְּשׁוּבָה.

הַשָּׁבוּעַ נִכְנַסְנוּ לְחֹדֶשׁ כִּסְלֵו וְהָרִיחַ שֶׁל חֲנֻכָּה כְּבָר מֻרְגָּשׁ בָּאֲוִיר. אֵין אֶחָד שֶׁלֹּא אוֹהֵב אֶת חַג הַחֲנֻכָּה, אֲבָל אֲנִי הֲכִי אוֹהֵב אֶת הַיּוֹם שֶׁבּוֹ סַבָּא וְסַבְתָּא מַגִּיעִים אֵלֵינוּ לְהַדְלָקַת נֵרוֹת, בְּמְיֻחָד אֶת הָרֶגַע שֶׁאַחֲרֵי הַהַדְלָקָה וְהַשִּׁירִים. זֶה הָרֶגַע שֶׁכָּל יֶלֶד מְחַכֶּה לוֹ. סַבָּא מַכְנִיס אֶת יָדוֹ לַכִּיס, שׁוֹלֵף מִמֶּנּוּ אֶת הָאַרְנָק וּמְחַלֵּק בְּאֹפֶן אִישִׁי לְכָל אֶחָד מֵהַנְּכָדִים דְּמֵי חֲנֻכָּה — "יוֹסִי, הִנֵּה לְךָ 20 שְׁקָלִים". "רָזִי, אַתָּה כְּבָר גָּדוֹל, מַגִּיעַ לְךָ יוֹתֵר. קַח 50 שְׁקָלִים". מִי שֶׁכְּבָר מָלְאוּ לוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מְקַבֵּל 100 שְׁקָלִים.

אֲבָל אֵיךְ אַרְגִּישׁ אִם סַבָּא יִפְנֶה אֵלַי לִפְנֵי כֻּלָּם וְיֹאמַר לִי: "רָזִי, וְקַח לְךָ 50 שְׁקָלִים"? רֶגַע, פִּסְפַּסְתִּי מַשֶּׁהוּ? זֶה נִשְׁמַע כְּאִלּוּ סַבָּא כְּבָר חִלֵּק לְכֻלָּם כֶּסֶף אוֹ מַתָּנָה אַחֶרֶת כְּשֶׁלֹּא הָיִיתִי, לִי הִשְׁאִיר בַּצַּד אֶת שֶׁלִּי, וְכָעֵת הֶחְלִיט לָצֵאת לְסִבּוּב חֲלָקָה נוֹסָף. כַּמּוּבָן, לֹא אֶתְנַגֵּד לְקַבֵּל מִסַּבָּא מָנָה כְּפוּלָה, אֲבָל בְּדֶרֶךְ כְּלָל זֶה לֹא קוֹרֶה.

כַּאֲשֶׁר יִצְחָק מַעֲנִיק לְיַעֲקֹב אֶת הַבְּרָכוֹת, הוּא רוֹמֵז לוֹ: רַק הִתְחַלְנוּ. בְּעֶצֶם אֲפִלּוּ לֹא הִתְחַלְנוּ... מַה שֶּׁאֲנִי מְבָרֵךְ אוֹתְךָ כָּעֵת אֵינוֹ הַכֹּל. אַתָּה עוֹמֵד לְקַבֵּל עוֹד וְעוֹד. ה' יִתֵּן לְךָ וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן לְךָ, כָּךְ שֶׁתָּמִיד תִּשָּׁאֵר עִם טַעַם שֶׁל עוֹד.

בְּרָכָה — בַּאֲשָׁכָה אֲבָאשׁכֶם

מַהִי בִּכְלָל בְּרָכָה? בְּרָכָה הִיא הַמְשָׁכָה וְהַעֲבָרָה שֶׁל דָּבָר מִמָּקוֹם נִסְתָּר לְמָקוֹם גָּלוּי. לְדֻגְמָה: אֲנִי אוֹהֵב אֶת מוֹטִי וְלָכֵן אֲנִי מְאַחֵל לוֹ הַצְלָחָה בַּמִּבְחָן הַקָּרוֹב בִּגְמָרָא. כָּרֶגַע הַמִּבְחָן עוֹד לֹא הִתְקַיֵּם וּמוֹטִי בִּכְלָל עוֹד לֹא גָּמַר לַחֲזֹר עַל כָּל הַחֹמֶר, אֲבָל אֲנִי כְּבָר מְדַמְיֵן לְעַצְמִי מִבְחָן שֶׁצִּיּוּן 100% מִתְנוֹסֵס בְּרֹאשׁוֹ וְאֶת מוֹטִי אוֹחֵז בּוֹ בַּהֲנָאָה רַבָּה. אֶת תְּמוּנַת הַדִּמְיוֹן הַזּוֹ אֲנִי מוֹצִיא מִפִּי בְּצוּרָה שֶׁל בְּרָכָה. כְּרֶגַע הַהַצְלָחָה שֶׁל מוֹטִי אֵינָהּ קַיֶּמֶת בְּפֹעַל, הִיא מְצוּיָה רַק בְּכֹחַ, הִיא רַק מְסֻגָּל לְהַצְלִיחַ בַּמִּבְחָן. בְּרָכָה שֶׁל צַדִּיק (לֹא שֶׁלִּי, אֲנִי רַק מְאַחֵל לוֹ...) מְסֻגֶּלֶת לְהוֹצִיא אֶת הַהַצְלָחָה וּלְהַעֲבִיר אוֹתָהּ מִמַּצָּב שֶׁל 'כֹּחַ' לְמַצָּב שֶׁבּוֹ הִיא תִּתְגַּשֵּׁם בְּפֹעַל.

בַּחֲסִידוּת מֻסְבָּר שֶׁיֶּשְׁנָם שְׁנֵי סוּגֵי בְּרָכוֹת: יֵשׁ בְּרָכוֹת שֶׁאָכֵן גּוֹרְמוֹת לַשֶּׁפַע לָרֶדֶת מֵהַמָּקוֹם הַנִּסְתָּר וּלְהִתְגַּלּוֹת בְּפָנֵינוּ, אֲבָל מְדֻבָּר בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מַמָּשׁ נִסְתָּר. לְדֻגְמָה: לֹא מַמָּשׁ יַפְתִּיעַ אוֹתִי אִם מוֹטִי יַצְלִיחַ בַּמִּבְחָן וְיַקְבֵּל אֶת הַצִּיּוּן שֶׁאִחַלְתִּי לוֹ. סַךְ הַכֹּל הוּא יֶלֶד נָבוֹן וּבְרֹב הַשְּׁעוּרִים הוּא מַקְשִׁיב וּמִשְׁתַּתֵּף. אָז נָכוֹן, הַחֹמֶר לַמִּבְחָן לֹא הֲכִי קַל, וְלָכֵן נִדְרֶשֶׁת גַּם מִמֶּנּוּ הַשְׁקָעָה בַּחֲזָרָה לִקְרַאת הַמִּבְחָן, אֲבָל יַחֲסִית לֹא נִדְרֶשֶׁת מִמֶּנּוּ הַשְׁקָעָה מְיֻחֶדֶת. נִרְאֶה לִי שֶׁתּוֹךְ שְׁעָתַיִם הוּא מִשְׁתַּלֵּט יָפֶה עַל הָאֵרוּעַ.

כָּךְ פּוֹעֶלֶת בְּרָכָה רְגִילָה, אֲבָל יֶשְׁנָן בְּרָכוֹת מְיֻחָדוֹת, וְהֵן שְׁמוּרוֹת לְמִקְרִים

שֶׁבָּהֶם הַשֶּׁפַע שָׁרוּצִים לְגַלּוֹת טָמוּן הֵיטֵב וּמַמָּשׁ אֵינוֹ נִכָּר — הוּא שֶׁפַע אֵין סוֹפִי.

לְדֻגְמָה: אִם שִׁימִי הַקָּטָן מִכְּתָּה א' יַצְלִיחַ בַּמִּבְחָן. שִׁימִי לֹא יֶלֶד טִפֵּשׁ בִּכְלָל, אֲבָל עֲדַיִן, גְּמָרָא הוּא בִּכְלָל לֹא הִתְחִיל לִלְמֹד, אָז לֹא כָּל כָּךְ מְצִיאוּתִי שֶׁיַּצְלִיחַ בְּמִבְחָן שֶׁל גְּדוֹלִים. הַכִּשָּׁרוֹן שֶׁל שִׁימִי נִמְצָא בְּמָקוֹם נִסְתָּר מְאֹד־מְאֹד. יִקַּח לָנוּ כַּמָּה שָׁנִים טוֹבוֹת לְגַלּוֹת וְלִרְאוֹת אוֹתוֹ. הֲבָנַת סֻגְיָה בַּגְּמָרָא עֲבוּרוֹ הִיא מַשֶּׁהוּ כִּמְעַט אֵין סוֹפִי.

הַהֶעְלֵם מֵהַסּוּג הָרִאשׁוֹן נִקְרָא **הֶעְלֵם שֶׁיֶּשְׁנוֹ בִּמְצִיאוּת**. הוּא אָמְנָם נִסְתָּר וְנֶעֱלָם, אֲבָל הוּא בְּהֶחְלֵט קַיָּם. הַהֶעְלֵם מֵהַסּוּג הַשֵּׁנִי נִקְרָא **הֶעְלֵם שֶׁאֵינוֹ בִּמְצִיאוּת** — הוּא כְּבָר מַמָּשׁ נֶעֱלָם.

בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ בַּדִּיק

הַבְּרָכוֹת הַמְיֻחָדוֹת שֶׁמְּקַבֵּל יַעֲקֹב מֵאָבִיו מַגִּיעוֹת אֵלָיו בְּצוּרָה קְצָת מְשֻׁנָּה. יִצְחָק לֹא קוֹרֵא לוֹ וּמְבָרֵךְ אוֹתוֹ. יִצְחָק בִּכְלָל מְתַכְנֵן לָתֵת אוֹתָן לְעֵשָׂו, הוּא מְבַקֵּשׁ לְהַעֲנִיק לוֹ כֹּחוֹת גְּדוֹלִים וּמְיֻחָדִים שֶׁיְּאַפְשְׁרוּ לוֹ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה. רַק בְּדֶרֶךְ שֶׁל תַּרְמִית וּבְעִדּוּדָהּ וּדְחִיפָתָהּ שֶׁל רִבְקָה אִמּוֹ הֵן מַגִּיעוֹת בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לְיַעֲקֹב.

לָמָּה בְּרָכוֹת כָּל כָּךְ חֲשׁוּבוֹת צְרִיכוֹת לְהַגִּיעַ בְּדֶרֶךְ מְשֻׁנָּה כָּזוֹ? מִשּׁוּם שֶׁהֵן בָּאוֹת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם עָמֹק וְנִסְתָּר, מֵהֶעְלֵם שֶׁאֵינוֹ בִּמְצִיאוּת. יִצְחָק חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה הוּא מְבָרֵךְ בְּאוֹתָם רְגָעִים אֶת יַעֲקֹב, וְזֶה אוֹמֵר לִי שֶׁאוֹתָן בְּרָכוֹת בֶּאֱמֶת מַגִּיעוֹת מִמָּקוֹם סָתוּם וְנֶעֱלָם, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁאַפִּלּוּ מִי שֶׁמַּעֲבִיר אוֹתָן לֹא יוֹדֵעַ בֶּאֱמֶת לְמִי הוּא מוֹסֵר אוֹתָן. כָּךְ מִתְבָּרֵר בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁאוֹתָן בְּרָכוֹת מְיֻעָדוֹת בֶּאֱמֶת לְיַעֲקֹב!

שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְבָּרֵךְ מִמְּקוֹר הַבְּרָכוֹת!
שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

רַ"נִ

רָזִי רְמָזִי

מַה פִּשְׁטָא שֶׁיֵּשׁ סוֹגֵי בְּרָכוֹת שֶׁיַּעֲקֹב יָכוֹל אִיבְּדָן?

[פִּתְרוֹן הַחִידָה מֵהַשָּׁבוּעַ שֶׁעָבַר: אַחֲרוֹנָה בְּרִשְׁיָמָה — הָאוֹת **ת** (=400), סְכוּם עִסְקַת רְכִישַׁת הַמְּעָרָה בְּשֶׁקָּלִים, מֵאֵת **עֶפְרוֹן** (=400) "**רַע עַיִן**" (=400) לְאַבְרָהָם "**טְהוֹר עֵינַיִם**" (=400)]

אתה משיח־שקר או משיח־אמת? בכל דור

מקבלים היצר הטוב והיצר הרע הגדרות חדשות. בדורנו, על סף ביאת המשיח, היצר הרע הוא משיח־השקר והיצר הטוב הוא משיח־האמת שיש בתוך כל אחד. מחד, משיח בא בהסח־הדעת ו"אין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הגאולה", ומאידך, "אחכה לו בכל יום שיבוא". הסח־הדעת הוא היאוש ממשיח־השקר שבתוכי, מהדחף התוהי, דוחק־הקץ, שדווקא אני אביא את הגאולה. היאוש מכל מה שכבר קיים כבר במציאות — כולל מחשבות־התהו הבוסריות ש'אני יכול לגאול את העולם' — סולל את הדרך לצמיחת משיח־האמת הטמון עמוק־עמוק בתוכי (בהעלם שאינו במציאות). מתוך שפלות אמתית אפשר להתייאש יאוש בריא, שמתוכו צומחת תקוה חדשה לגילוי "צמח שמו ומתחתיו יצמח".

התוועדות יום ההולדת של הרב, המובאת במלואה בגליון, משרטטת תמונה רחבה ועשירת־גוונים של התחדשות גמורה, תנועת נפש של התחלה מ"בראשית", שמשתמשת דווקא ביאוש כמפתח לשחרור מכל כזבי העולם ומאפשרת לידה מחדש. "ה' אמר אלי בני אתה, אני היום ילדתיך".

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
052-4295164 או סְרקו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
073-3718719 – המספר פתוח ליידים כשרים